

Det omöjliga tar bara något längre tid

Hovsjösatsningen ur ett socioekonomiskt perspektiv,
av Ingvar Nilsson och Eva Lundmark

Fotografier: Sam Murad och Linn Lillieborg

INNEHÅLL

En kort introduktion till Hovsjösatsningen	4	Bortkastade investeringar	24
Några grundläggande data	5	Barnen och skolresultaten – framtiden	24
Telge Hovsjö	5	Två typfall för att illustrera exkluderingens kostnader.....	26
Den lilla satsningen.....	6	Den enklare arbetslöshetens problematik - Fatima	26
Den stora satsningen	6	Den komplexa och sammansatta arbetslöshetens problematik - Selim.....	27
KASAM	8	Fatima – okomplicerad marginalisering.....	27
Egenmakt/empowerment.....	8	Selim – komplex sammansatt marginalisering.....	27
Socialt kapital	8	Idén bakom Hovsjöbyggarna	27
Social mobilisering.....	8	Grundantaganden	30
Socialt medberoende	8	Om de kvarstår utanför arbetsmarknaden i 15 år	30
Utvärderingen.....	9	Resultat vid 45 procents projektframgång.....	30
Processutvärderingen.....	10	Krav för break even inom en mandatperiod.....	30
Den socioekonomiska utvärderingen	10	Fastighetsvärden och sociala förhållanden	31
Berättelsen	12	Kostnaderna för en inverterad gentrifiering.....	31
Bolaget bildas.....	13	En kombinationseffekt.....	36
En ovanlig vd-rekrytering.....	13	Slutknorr kring den socioekonomiska diskussionen.....	36
Ett gym som byggs av värstingar	13	Sammanfattning.....	38
Hovsjösommar mobiliserar ungdomarna.....	14	Långsiktighet och uthållighet	38
Kungabesök och Hovsjösommar andra året	14	Inga fler snabba cash för Isa	39
Närpoliskontoret i Hovsjö öppnar – från blåljus till läxhjälp.....	14		
Tillväxtverkets projekt inleds	15		
Första spadtaget för nya Hovsjöskolan tas – en möjligt ljus framtid	15		
Kungen håller sitt löfte – vikten av att bli sedd och uppskattad	16		
Hovsjösommar fjärde året – ett egenmaktsprojekt	16		
Fritidsgården i bostadsföretagets regi – ett nytt grepp	16		
Hovsjö Hub.....	16		
Hovsjösommar år fem – egenmakten segrar.....	17		
Hovsjöbyggarna – ett helt nytt arbetsmarknadspolitiskt grepp.....	17		
Aktiv involvering i skolans resultat.....	17		
Utbildningssatsningar i Hovsjö Hub	18		
Slutsatser och sammanfattning.....	18		
Människor är en resurs.....	19		
Det sociala problemet är det stora problemet	20		
Man började med den sociala mobiliseringsprocessen.....	22		
Man fortsatte med den fysiska delen.....	23		
Det socioekonomiska perspektivet på Hovsjö	24		

Ur LT.

En kort introduktion till Hovsjöatsningen

Hovsjö är ett typiskt miljonprogramsområde i Södertälje. Området är isolerat från resten av staden och ligger i ett naturskönt område på en höjd någon kilometer utanför centrum.

Hovsjö har under sin cirka 40-åriga historia fått mängder med uppmärksamhet i media. En genomgång av pressklipp under den senaste 10-15 årsperioden pekar på att andelen negativa tidningsartiklar är 10-20 gånger fler än de positiva. Men det finns också positiva artiklar om Hovsjö, framförallt från de senaste åren. Det är denna verklighet som den här rapporten handlar om. Ett bostadsområde som efter decennier i motvind, uppförssbacke och sol i ögonen nu inlett en lång och förmodligen mödosam resa för att förändra sin verklighet.

Vi kommer att följa med på en resa som syftar till att bryta det individuella och kollektiva utanförskap som präglat stadsdelen sedan dess födelse. Vi kommer att följa processen i med- och motgång och vi kommer att studera utanförskapets socioekonomiska effekter och värdet av att bryta det. Välkommen ombord.

Detta är en förkortad rapport som främst tar upp den socioekonomiska analysen. För den som är intresserad av process och metod finns en längre rapport. Kontakta oss så skickar vi den.

Ingvar Nilsson och Eva Lundmark
Södertälje 2012-12-13

Några grundläggande data

I Hovsjö finns 2 200 lägenheter. De flesta i flerfamiljshus men det finns också 250 radhus. Majoriteten av lägenheterna ägs av det kommunala bostadsbolaget Telge Hovsjö som ingår i Telgekoncernen. Det finns även ett litet antal bostadsrätter i området.

I Hovsjö bor mellan 5 000 och 6 000 personer. Det gör området till ett av Sveriges folktätaste. Till följd av den under perioder inte helt reglerade tillströmningen av flyktingar från främst Irak under 2009/10 kan ingen idag säga exakt hur många personer som bor i området.

Hovsjö byggdes mellan 1973 och 1975 som en del av miljonprogrammet. Längre var det bland annat till följd av områdets negativa rykte svårt att få lägenheterna uthyrda. Sedan några år tillbaka är det kö och tomma lägenheter blir omedelbart uthyrda. En förklaring till detta kan vara det befolkningstryck som Södertälje har utsatts för till följd av den stora flyktinginvandringen.

Omsättningen bland hyresgäster är hög och cirka 20 procent av lägenheterna byter innehavare varje år. Runt 80 procent av invånarna är första eller andra generationens invandrare. Dessa domineras av den assyr-syrianska gruppen som anlant i två vågor till området. Den första för cirka 30 år sedan och den andra för 6-7 år sedan. Denna grupp består främst av ortodoxt kristna. Andelen invandrare i allmänhet och syrianer i synnerhet ser trendmässigt ut att öka. Svenska är ett klart minoritetsspråk i området.

Hovsjö har sedan det byggdes präglats av sociala svårigheter och integrationsproblem. Förvärvsfrekvensen är låg, mellan 45 procent och 50 procent, vilket kan jämföras med kommunen som helhet där den är 70 procent. I Stockholms län är den 76 procent. Även utbildningsnivån är påfallande låg. Ungefär 35 procent har endast en förgymnasial utbildning och mellan 15 och 20 procent har någon form av högskoleutbildning. Motsvarande tal för Södertälje kommun är cirka 20 procent

med förgymnasial utbildning och cirka 45 procent med högskoleutbildning.

Mellan 25 procent och 30 procent av personerna i det som brukar kallas arbetsför ålder är beroende av olika former av offentlig försörjning. Kommunens ekonomiska bistånd är det dominerande inslaget. Det strukturella utanförskapet är betydande och visar inga tydliga tecken på att minska. Medianinkomsten är låg och var 2006/07 cirka 100 000 kronor.

Telge Hovsjö

Telge Hovsjö bildades 2007 som en avknoppning ur Telge Bostäder som också ingår i Telgekoncernen. Avsikten med bolagsbildningen, vilket framgår av ägardirektiven, är att i nära samarbete med boende, skola och andra intressenter inte enbart förvalta bostadsbeståndet utan också att bidra till områdets sociala utveckling och de boendes integration med samhället i stort. De boende är i majoritet i bolagets styrelse. Telge Hovsjö har också i uppdrag att reducera arbetslösheten och förbättra studieresultaten. Detta finns också med i bolagets affärsplan där man skriver följande¹:

Vi ska:

- aktivt ta tillvara Hovsjös unika sidor, bland annat omkringliggande miljöer och föreningsliv
- arbeta aktivt och nytänkande för att minska segregationen
- arbeta för att boende ska ha avgörande inflytande över förändringsprocessen
- arbeta i nära samarbete med kommunala förvaltningar, föreningsliv, myndigheter och intresseorganisationer
- vid nyproduktion och ombyggnation skapa blandade upplåtelseformer

Bolagets affärsidé formuleras i samma affärsplan på följande vis:

- Hovsjö ska bli modellen för Europa när det gäller samhällsbyggnad. I Sverige kan vi kalla det folkhemsrenovering. Vi ska förbättra och utveckla boendet genom att arbeta aktivt och nytänkande

Det är också en uttalad avsikt både från koncernledningen och kommunens politiska ledning att bolaget ska vara en spjutspets för att omvandla bostadsområdet socialt, ekonomiskt och fysiskt i positiv riktning.

SYFTET MED HOVSJÖSATSNINGEN

Under perioden 2010-12 genomförs en utvecklingssatsning i Hovsjö som finansieras av Tillväxtverket 40 procent och Telge Hovsjö 60 procent, totalt 81 miljoner kronor. Satsningen drivs internt av Telge Hovsjö. Satsningen har sin grundfinansiering från Tillväxtverket men har sina innehållsliga rötter dels i Telge Hovsjö, dels hos ett antal lokala eldsjälar. När detta är sagt bör det sägas att satsningen som sådan inte med lätthet låter sig avgränsas. Man skulle kunna tala om den lilla och den stora satsningen.

¹Telge Hovsjö affärsplan 2011-13,

Den lilla satsningen

Den lilla satsningen handlar om det man i ansökan till Tillväxtverket kallat ett kulturcenter. Det är tänkt att utgöra ett nav i en utvecklingsprocess som består av en social del, ekonomiskt sett den mindre delen, och en fastighetsdel. Satsningens syfte är enligt ansökan till Tillväxtverket följande:

- Höjd sysselsättning
- Höjd medelinkomst och hushållsinkomst
- Minskat bidragsberoende
- Högre andel som utbildar sig
- Förbättrade studieresultat
- Ökat företagande
- Minskad utflyttning och ökad inflyttning
- Satsning på idrott, fritid, kultur och lek
- Ökad trygghet
- Förbättrad hälsa/välbefinnande
- Ökad trivsel
- Delaktighet och samhörighet

Man kan se ganska tydligt att projektets övergripande syfte har både ett ekonomiskt (sysselsättning, företagande, inkomst, bidrag) och ett socialt fokus. Det senare består i sin tur av två delar. Dels effekter av individuell natur som utbildning och studieresultat, dels kollektiva effekter som trygghet och trivsel. För detta ändamål har Telge Hovsjö beviljats drygt 32 miljoner kronor grovt fördelat på detta vis:

• Fastighetsåtgärder	22 Mkr
• Ledning av processen och administration	6 Mkr

• Olika sociala mobiliseringsåtgärder	4 Mkr
• Utvärdering	0,5 Mkr

Som framgår av budgetens fördelning i stort är detta ur finansärens perspektiv i första hand ett tekniskt fastighetsfokuserat projekt med ett visst socialt inslag.

Då det gäller arbetsmarknadsperspektivet i projektet har Telge Hovsjö formulerat målet som att skapa 90 arbetstillfällen och 15 företag². Men bolaget har också fokuserat på de låga skolresultaten. Det finns en målsättning för bostadsföretaget att bidra till att andelen med godkänd måluppfyllelse efter 9:e klass ska öka med 5 procentenheter per år de kommande åren³.

Ett annat mer svärmått mål är att sätta Hovsjö på kartan som ett bra exempel på lyckad integration. Att få universitet och högskolor att se området som ett unikt och spännande center för utbildning och kulturutbyten. Hovsjö ska bli det man refererar till när det gäller spännande möten för utbildning, arbete och fritid.

Den stora satsningen

Det vi ser här, en aning tillspetsat kan det synas, kallat den lilla satsningen rymmer emellertid inom en visionär och idémässig ram. Det finns en föreställning och stark önskan om att effekterna av det man gör i den lilla satsningen ska skapa spridningseffekter och ge upphov till en social take off som drar med sig en betydligt mer omfattande utvecklingsprocess. Man skulle också kunna säga att den lilla satsningen är en naturlig och logisk fortsättning på en utvecklingsprocess som redan var inledd då man ansökte om medel från Tillväxtverket. Detta kommer till uttryck i bolagets affärsidé⁴.

- Telge Hovsjö ska genom att utveckla de sociala och ekonomiska värden som finns i Hovsjö skapa en attraktiv och levande stadsdel där de boende känner delaktighet, framtidstro och stolthet

- Med hjälp av olika projekt ska vi skapa förutsättningar för mänskliga möten vilka leder fram till en rörelse som förflyttar människor från isoleering till delaktighet

- Vi ska använda renoveringsbehovet i Hovsjö till att skapa utbildning och arbetstillfällen
- För alla som vill bo i Hovsjö men även för alla som bor i Södertälje då ett attraktivt Hovsjö bidrar till ett attraktivt Södertälje
- Södertälje kommun är huvudägare till Telge Hovsjö och tar därigenom ansvar för att bygga en hållbar stadsdel. Telge Hovsjö har skapat en organisation med kompetens inom både social miljö och fastighetsförvaltning

I dessa formuleringar är det klart och tydligt att verksamhetens kommersiella sida ska vävas samman med ett antal tydliga sociala och socialpolitiska mål. Vi ser också i nedanstående formulering från affärsplan 2010-12 att man väver samman den fastighetsförvaltande sidan, den fysiska miljön i vid mening, med de sociala målsättningarna. Dessa behöver interagera positivt för att uppnå ett gott resultat.

"Telge Hovsjö AB kan dela upp sin verksamhet i två huvudområden. Ett med inriktning mot fastigheter, som kan ses som det huvudsakliga och ett med inriktning mot social samhällsbyggnad, som kan ses som det överordnade. Det första faller om inte det andra fungerar. Av den anledningen är vi tvungna att agera med samma intensitet på båda områdena⁵."

Denna process har bland annat sina rötter redan i det förhållande att man skapat ett unikt dotterbolag – Telge Hovsjö – inom Telgekoncernen för att driva utvecklingsfrågorna i Hovsjö. Detta kommer också till uttryck i de ägardirektiv som formulerats för bolaget⁶.
"Telge Hovsjö ska genom att förvalta bostäder, lokaler och grönområden skapa unika samarbeten med skolan,

²Ansökan till Tillväxtverket, ³Affärsplan 2011-13, ⁴Affärsplan Telge Hovsjö AB 2011-13, ⁵Affärsplan Telge Hovsjö AB, 2010-12, ⁶Utdrag ur ägardirektiv till Telge Hovsjö antagna av kommunfullmäktige 2009-11-23

föreningslivet, myndigheter m fl för att utveckla bostadsområdet i Hovsjö.

- Telge Hovsjö ska aktivt verka för att ta tillvara Hovsjös unika sidor bland annat vad avser omkringliggande miljö och föreningsliv och samtidigt aktivt och nytänkande arbeta för att minska utanförskap, kriminalitet och arbetslöshet.
- De boende ska ha ett avgörande inflytande över Telge Hovsjö. Arbetet ska ske i nära samarbete med de kommunala förvaltningarna, föreningsliv, myndigheter och intresseorganisationer.
- Telge Hovsjö ska driva sociala projekt för att minska segregation och arbetslöshet”.

Vi ser utifrån dessa formuleringar att det finns ett visionärt syfte med företaget Telge Hovsjö. Man vill skapa en positiv utvecklingsprocess i ett område och är tydlig med att denna utvecklingsprocess består av tre olika delar:

- att förändra de fysiska betingelserna i området både vad avser fastigheter och utemiljö som grönområden och centrumbildningar
- att förändra de sociala betingelserna i området genom att skapa delaktighet och därmed minska segregationen och utanförskapet
- att förändra de ekonomiska betingelserna i området genom att skapa förutsättningar för utbildning och arbete

I figuren nedan har vi i skissartad form lyft in ett antal av alla de processer runt den lilla satsningen som ingår i den samlade och långsiktiga satsningen i Hovsjö. Vi återkommer efter hand till detaljerna i denna figur

DETTA ÄR INGET PROJEKT

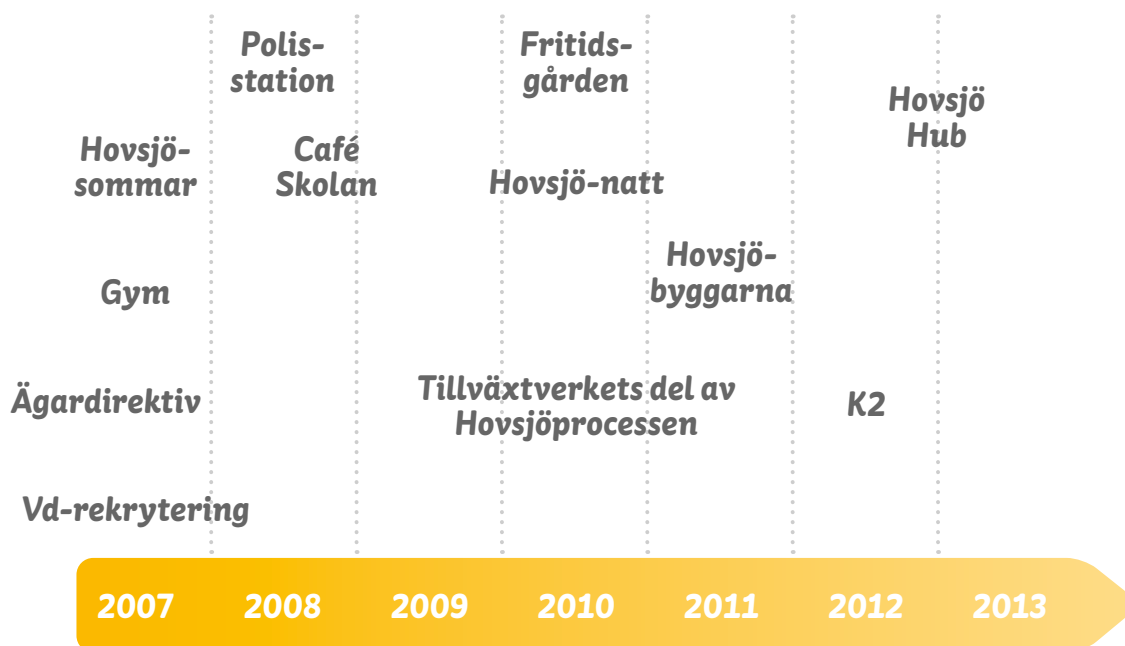
”En formell definition på projekt är en temporär satsning för att framställa en unik vara eller tjänst. Temporär avser att projektet har en viss varaktighet med en start och ett slut”.

I formell mening är det som denna utvärdering avser ett projekt som finansieras av Tillväxtverket. Ett projekt är, vilket framgår av den formella definitionen ovan, något tillfälligt som inleds, genomförs och avslutas.

Men denna definition skorrar illa i förhållande till den process som pågår i Hovsjö. Det är inte något tillfälligt eller något som ska avslutas. Det är en långsiktig kontinuerlig process med konkreta etappmål. Det finns också i området och hos berörda personer en överväldigande projektrötthet. Man är trött på att drabbas av utifrån kommande impulser till förändring.

Impulserna kommer ofta från aktörer och personer som gör tillfälliga nedslag i verkligheten. Efter ett tag drar de vidare mot nya djärva mål. Ledningen av detta arbete vägrar konsekvent att ta ordet projekt i sin mun eftersom man har ett längre perspektiv.

Vi kommer därför genomgående att kalla det som händer för Hovsjösatsningen. Valet är inte bara semantiskt. Det är också ett uttryck för den grundsyn som präglar dem som driver och genomför förändringen av Hovsjö.

CENTRALA BEGREPP

Det finns några begrepp som är centrala för att förstå vad som händer i Hovsjö och hur Telge Hovsjö, medvetet och omedvetet, driver Hovsjöatsningen.

KASAM

Begreppet KASAM myntades av Aaron Antonovsky som är professor i medicinsk sociologi. Det finns mycket forskning kring varför människor blir sjuka men inte lika mycket om varför de flesta av oss trots allt förblir friska. Antonovsky har studerat detta. Utifrån begreppet KASAM (Känsla Av SAMmanhang) menar han att tre faktorer är avgörande för att behålla eller uppnå hälsa: att kunna se meningen med det sammanhang man är i, att begripa detta sammanhang och att kunna kontrollera eller påverka detta. Hovsjöatsningen bygger i osedvanligt hög utsträckning på att människor har ett behov av förstå, se mening och kunna påverka eller kontrollera sin verklighet.

Egenmakt/empowerment

Inom social teori och även managementteori talas det om empowerment. Det kan tolkas med något olika nyanser beroende på val av perspektiv. Ur ett socialt perspektiv kan man se det som ett sätt att återerövra makten över det egna livet. Begreppet har ur detta perspektiv översatts till det svenska ordet egenmakt. Ett genomgående mönster i Hovsjöatsningen är att man skapar och tillhandahåller instrument för att individen ska kunna erövra makten över den egna vardagen.

Socialt kapital

Socialt kapital kan sägas bestå av en hel rad olika resurser som individer eller grupper får genom de relationer, såväl direkta som indirekta, som existerar i olika sociala nätverk. Socialt kapital kan också ses som kännetecknande för sociala organisationer. Exempelvis förtroenden, normer och nätverk. Därmed

blir medlemskapet i olika nätverk där man delar olika värden och normer en viktig utgångspunkt för att bilda socialt kapital. Det sociala kapitalet skapar en ömsesidighet utifrån delade värderingar och möjliggör på så sätt samarbete i lokalsamhället för att uppnå gemensamma mål. Det sociala kapitalet kan alltså sägas ha en direkt eller indirekt värdeskapande ekonomisk effekt.

Därmed kan man kanske också säga att frånvaron av ett positivt socialt kapital eller kanske snarare närvaron av ett negativt socialt kapital tenderar att skapa ekonomiska kostnader.

Social mobilisering

Social mobilisering handlar om att i en pedagogisk process mobilisera invånarna och göra dem till de långsiktiga motorerna i och ägarna av en utvecklingsprocess. I det aktuella fallet Hovsjöatsningen.

Socialt medberoende

*"Medberoende är ett tillstånd som kan drabba en person som lever tillsammans med en missbrukare. Den medberoende anpassar sitt beteende och sin personlighet efter den som är beroende i hopp om att kunna hjälpa. Karaktäristiska drag hos medberoende är bland annat följande: De känner sig ansvariga för andra människors beteende, är ofta omedvetna om vad de själva vill och behöver. Ofta är de rädda för att bli avvisade och tror innerst inne inte att de duger. Det är vanligt att de känner sig som ett offer. Ofta försöker de bevisa att de duger och ett sätt att göra detta för sig själv och andra är att vara behövda."*⁷

Översätter vi detta förhållande till Hovsjö kan vi ställa oss frågan om hur mycket resurser som avsätts för att underhålla och göra ett fortsatt omfattande utanförskap möjligt i förhållande till hur mycket resurser som avsätts för att bryta detta utanförskap. Tillsammans handlar det om ifall de offentliga aktörerna har ett beteende som kan beskrivas som ett kollektivt socialt

medberoende kring utanförskapet.

Vår bild är att från de offentliga aktörernas sida är frånvaron av ett socialt investeringsperspektiv det som tydligast utmärker situationen i Hovsjö. Mycket resurser läggs på att möjliggöra det bestående, mycket lite resurser läggs på att försöka att på allvar förändra detta.

⁷Wikipedia

Utvärderingen

”En sociotop är en avgränsad plats som har en viss sammansättning av bruksvärden och betydelser. En sociotop kan beskrivas som en plats (grekiska: topos) för kollektiv samvaro samt dess användning och mening i en specifik kultur eller grupp av människor (latin: socio). Jämför med begreppet biotop.”

VÅRT PERSPEKTIV

Vårt uppdrag har varit att under två till tre år följa och utvärdera Hovsjö-

satsningen. Utvärderingen ska både fånga de processer som sker i området och dessutom ha ett socioekonomiskt perspektiv. Med det senare menas att

fånga de samhällsekonomiska effekterna av de insatser som gjorts.

En utvärdering av detta slag kan göras på många olika vis. Vi har valt att,

framförallt i denna skriftliga rapport, tona ner den detaljerat beskrivande texten. Vi har alltså inte valt ett antropologiskt berättande eller sociologiskt anslag. Vi har valt att försöka fånga, förstå, analysera och beskriva den övergripande dynamiken, förstå förloppen och fånga det strukturella inslaget. Man skulle kanske kunna säga att vi har slagit an ett systemteoretiskt perspektiv för att förstå utanförskapet i stadsdelen Hovsjö och försöket att bryta detta kollektiva utanförskapsmönster. Överblick och systemförståelse liksom de strukturella förhållandena har varit viktiga i vårt anslag. Vi har också i vår utvärdering strävat efter att fånga den värdegrund och den grundläggande kognitiva karta utifrån vilken projektet drivits.

Vi tycker oss se att stadsdelen Hovsjö kan beskrivas som ett komplext dynamiskt system som starkt kommit i obalans. Vi tycker oss i denna stadsdel se en – i alla fall just nu – dysfunktionell ekonomisk sociotop. Dysfunktionaliteten går att studera i var och en av sociotopens olika delar eller delsystem. Men den återfinns framförallt i samspelet mellan de olika delarna i form av negativa feedbackloopar och det som kan kallas negativa synergieffekter. Att beskriva stadsdelen som ett dynamiskt system leder till ett antal intressanta tankar. För det första att allt hänger samman i en komplex väv. Vi talar inte om ett ekonomiskt eller socialt problem. Vi talar både om de olika delarna men framförallt om samspelet mellan delarna. I dynamiska system tenderar interaktionen mellan delarna ofta vara en starkare påverkansfaktor än delarna i sig.

Men vi talar också om ett system med betydande tendenser till negativa förstärkande självsvängningar som om vi inte gör något kan komma in i ett accelererande förlopp. Detta är effekterna på stadsdelsnivå av det vi i ett annat sammanhang på individnivå kallat acceleratoreffekten och på kollektiv nivå kallat multiplikatoreffekten⁸. Men det blir också tydligt att det finns en stark koppling mellan dessa olika delar och att syftet både med företa-

get Telge Hovsjö som sådant och den utvecklingsprocess man befinner sig i är att bryta negativa mönster och skapa positiva synergieffekter mellan dessa olika delar.

Det sägs också tydligt i uppdraget till bostadsföretaget att detta ska ske i samspel med olika offentliga aktörer. Hur dessa offentliga aktörer i form av kommun, landsting och stat agerar kommer därför att ha stor betydelse för hur man kommer att lyckas med att uppnå målen.

Ett annat sätt att tolka affärsplanens formuleringar är att man medvetet vill bygga upp områdets positiva sociala kapital för att på så sätt skapa en bas för ekonomisk och social utveckling. Utan att Telge Hovsjö nämner det i text finns det bakom dessa formuleringar kopplingar till begrepp som egenmakt (empowerment) och Aaron Antonovskys KASAM-begrepp. Båda är centrala för att förstå vad som händer i Hovsjö.

Marginaliseringen i samhället tenderar att förstärka människors hjälplöshet och bidra till att reducera deras förmåga att ta ansvar för sina egna liv. Naturligtvis sker inte detta avsiktligt utan i regel som en både oavsiktlig och omedveten bieffekt av det goda handlandet – vi ville bara hjälpa. Icke desto mindre leder denna hjälplöshet till både mänskliga och samhällsliga förluster. Att bryta denna hjälplöshet handlar om att stärka egenmaktsperspektivet hos marginaliserade människor. Ett sorts självhjälpsperspektiv. Att agera utifrån en självtrillmodell (vi kan, vi vill, vi törs). Det handlar om att genom mönsterbrytande handlingar, bryta ett system av självförstärkande onda cirklar och ersätta dem med motsvarande goda cirklar. En modell som både bidrar till människors växt och utveckling och som reducerar belastningen på de offentliga systemen. Detta uppfattar vi som viktiga delar i den värdegrund som ligger bakom Hovsjösatsningen.

Inför den kommande beskrivningen och analysen kan det vara viktigt att erinra sig att det vi här kallar den lilla satsningen, det som är utvärderingens egentliga fokus, är invävt i och svår-

ligen går att särskilja från den stora satsningen som ur vårt perspektiv är det verkligt intressanta. Man skulle kunna kalla den lilla satsningen för den startmotor som ska sätta fart på den stora satsningen och göra den möjlig.

UTVÄRDERINGENS TVÅ BEN

Utvärderingen består av två sammanvävda och integrerade delar:

- en process- och metodutvärdering av satsningen som sådan. Denna del av utvärderingen är av tydlig följeforskningsnatur och ska fungera stödjande och utvecklande för projektet och dess ledning (denna del beskrivs utförligt i den fullständiga rapporten)
- en socioekonomisk analys av satsningen som ska visa på dess kort- och långsiktiga effekter

Processutvärderingen

Processutvärderingen handlar om att följa, beskriva och analysera arbetsprocessen i projektet. Det handlar också om att kontinuerligt stå i kontakt med och återkoppla de tankar och reflektioner som uppstår i denna process. Konkret består uppdraget av tre delar:

- en konkret beskrivning av hur arbetet bedrivs idag
- en analys och utvärdering av styrkor och svagheter i förhållande till de mål som ska uppnås
- förslag till förändring av verksamheten för att den ännu bättre ska kunna uppfylla sina mål

Den socioekonomiska utvärderingen

Det specifika syftet med denna del av utvärderingen är att genomföra en socioekonomisk analys av satsningen för att med den som underlag

- kunna påvisa verksamhetens potentiella samhällsvärde i form av mins-

⁸Se vidare Nilsson & Wadeskog, Utanförskapets ekonomiska sociotoper, SEE, 2012

kade samhällskostnader och ökade produktionsvärden (BNP-bidrag)

- för att därigenom inför beslutsfattare kunna diskutera och argumentera för projektet och dess berättigande ur ett socioekonomiskt perspektiv
- för att i en mer generell mening få ett underlag för att argumentera kring den socioekonomiska nyttan av denna typ av projekt och insatser i utsatta bostadsområden som en metod för integration och minskade samhällskostnader

ARBETSPROCEDUR

För att genomföra detta utvärderingsuppdrag har vi haft ett antal olika källor. En första sådan källa är den referensram av likartade uppdrag vi har med oss in i projektet. Denna erfarenhetsram består av ett femtiotal olika lokala utvecklingsprojekt vi följt de senaste 20-35 åren. Specifikt kan lyftas fram att vi sedan tidigt 80-tal haft ett betydande antal uppdrag i Södertälje kommun med specifikt fokus på kommunens utvecklingsfrågor⁹. Vidare har vi som teoretisk och empirisk referensram haft den studie av utsatta stadsdelar i 7 stora svenska kommuner som vi genomfört på uppdrag av nätverket Healthy cities¹⁰.

Då det gäller lokala källor har vi i första hand använt oss av all den dokumentation som finns kring Telge Hovsjö och Hovsjösatsningen liksom offentliga handlingar av olika slag.

Vi har genomfört ett stort antal intervjuer och möten med personer i bostadsområdet, kommunen, det kommunala bolaget Telgekoncernen, intresseorganisationer och andra berörda myndigheter som polis, försäkringskassa och landsting.

Vi har medverkat i och följt nätverks-träffar, sociala mobiliseringsaktiviteter och andra lokala tillställningar. Vi har också haft ett stort antal kortare och längre samtal, workshops och intervjuer med de personer som drivit Hovsjösatsningen inklusive bolagets vd och

projektledare. Rapporten har i delar och dessutom i en preliminärversion processats både med projektets ledning och i workshopform.

Metodmässigt skulle vårt arbete kunna beskrivas som deltagande observation. Vi har också arbetat både interaktivt och påverkande i förhållande till både projektledning och företagsledning genom att kontinuerligt återföra våra reflektioner kring vad vi sett och observerat för att därmed påverka projektets utveckling i så godartad riktning som möjligt. Med andra ord har vi tillämpat en tämligen aktiv följeforskningsmetodik.

⁹Se t.ex. Nilsson, 20 maj, 2007 en framtidsstudie av Södertäljes tänkta framtid, SEE & Södertälje Kommun, 1987, ¹⁰Nilsson & Wadeskog, Utanförskapets ekonomiska sociotoper – socioekonomisk analys på stadsdelsnivå, SEE, 2012

Berättelsen

Låt oss nu årligen följa den process som inleddes i Hovsjö 2007 med bildande av bostadsföretaget Telge Hovsjö. Texten i detta avsnitt är främst beskrivande och endast sporadiskt kommenterande eller analyserande.

HOVSJÖ 2007

"För bilbrännare torde Hovsjös sju parkeringsgarage uppfattas som rena inbjud-

ningskorten. Flagnande, blygrå betongklossar utan vare sig fönstergaller eller larm. Allt saknas utom en mängd mörka vrår där banditer kan agera utan insyn."¹¹

Hovsjö var 2007 en stadsdel som var och upplevdes av många, både boende och omvärlden, som ett område i förfall. Området var 35 år gammalt och

¹¹LT 2007-03-31

fysiskt i behov av upprustning och förnyelse. Socialt och socioekonomiskt var området nedgången. Man sa ungefär så här om området:

- Hovsjö ser ut som ett fängelse! Det enda man ser är murarna runt området (parkeringsdäcken)
- Området är igenvuxet! Området omgärdas av skog. Det finns ingen utblick! Allt detta förstärker känslan av isolering och avskärmar området
- Sopor och skräp på allt för många platser. Detta ger ett "gettointryck"
- Området saknar en naturlig entré. Det krävs mod för att komma innanför murarna
- Området är präglad av social misär, arbetslöshet och kriminalitet
- Området har enorma behov av upprustning vad gäller energiförbrukning, vatten, avlopp, ventilation, hissbyten m.m. Parkeringshusen är i bedrövlighets skick

ÅR 1 2007 – DE FÖRSTA STEGEN

Bolaget bildas

"2007 bildade Södertälje kommun Telge Hovsjö som en avknoppning ur Telgebostäder. Bolaget är ett dotterbolag i Telgekoncernen. Avsikten med bolagsbildningen, vilket framgår av de ägardirektiv man fått är i nära samarbete med boende, skola och andra intressenter inte enbart förvalta bostadsbeståndet utan också att bidra till områdets sociala utveckling och de boendes integration med samhället i stort. De boende har ett dominerande inflytande i bolagets styrelse. Man har också i uppdrag att reducera arbetslösheten och förbättra studieresultaten."¹²

Syftet från Telgekoncernens sida med att bilda bolaget Telge Hovsjö var att gå utanför den traditionella rollen som ägare av ett allmännyttigt bostadsbolag

och fokusera på de sociala frågorna. Redan i detta skede kunde man se att i uppdraget till det nybildade bolaget låg inbyggt tanken att samspelet mellan fastighetsvärden och ett områdes sociala kapital var central och kanske avgörande. Ett förhållande vi återkommer till i analysen längre fram.

Detta speglades också i hur boende i området rekryterades till styrelsen. De fick möjlighet att fritt söka uppdraget och ett 40-tal anmälningar kom in. Ett tiotal personer intervjuades och fyra personer föreslogs av företagets vd. Därefter fattade kommunstyrelsen beslut i frågan.

En ovanlig vd-rekrytering

"Patrik Derk har tidigare arbetat som biträdande rektor vid Hovsjöskolan och har sedan 2001 varit rektor vid Ronnaskolan som efter fem års konsekvent och hårt arbete, blivit en populär skola både för elever och lärare. – Jag har en stor erfarenhet från att arbeta med förändringsarbete, med att förändra attityder och värderingar som jag tror att jag kan ha nytta av i mitt nya uppdrag. Det känns oerhört spännande och ansvarsfullt att få arbeta med att förvandla Hovsjö. Min erfarenhet från skolans värld i både Hovsjö och Ronna gör att jag har en förståelse för utmaningen och att vi kan hitta unika, överraskande samarbeten mellan såväl skolan som föreningslivet, säger Patrik Derk."¹³

Som vd för det nybildade bostadsföretaget väljs Patrik Derk, en skolledare som med framgång varit med och vänt den negativa utvecklingen på Ronnaskolan till något nytt och bättre. Genom denna utnämning markerar Telgekoncernens ledning ännu en gång det sociala perspektivet och uppdraget i den nya bolagsbildningen. Redan tidigt gör Patrik en analys av området utifrån ett boendeperspektiv och konstaterar att det handlar om att skapa delaktighet, öka tryggheten och trivseln. Konkret säger Patrik att han vill att de boende ska kunna känna så här:

"Jag vill vara säker på att då jag vaknar nästa morgon ska min bil stå kvar

och inte vara uppeldad."

Det handlar alltså om basala trygghetsfrågor som att kunna vandra ostörd genom området även kvällstid. Det handlar om trivsel genom att slippa se bilvrak, trasiga papperskorgar och klotter överallt. Men det handlar också om att ge ungdomarna platser att vara på och något att göra. I mobiliseringstermer hamnar man mycket snabbt i tankarna om delaktighet, egenmakt och KASAM.

Man ser att ska det ske något bör det ske snabbt, det bör ske under delaktighet och gärna snabbt leda till positiva symbolhandlingar som många kan se och ta del av.

Med en viss självklarhet blir ett första fokus ungdomarna. De som utgör framtiden, de som kanske känner sig mest rotlösa och de som kanske inte fullt ut känner sig som en del av det svenska samhället. Nu föds frön till det som kommer att bli Hovsjösommar, ett gym och så småningom ett första kungabesök. Man ser också tidigt vikten av att på sikt göra något åt de kollektiva effekterna av den låga förvärvsfrekvensen och det omfattandet beroendet av försörjningsstöd.

Ett gym som byggs av värstingar

Tidigt stod det klart i den utvecklingsprocess som inleddes 2007 att de unga var en viktig, kanske avgörande nyckel till lösningen. Kanske i synnerhet de unga som börjat komma på glid och var på väg att etablera en tydlig outsideridentitet. Det fanns vid denna tidpunkt ett antal mer eller mindre tydliga gängstrukturer som ställde till problem i området. I dessa strukturer fanns tydliga ledare. Filosofin blev mycket tydlig. Hitta ledarna, försök få med dem i processen och hitta något konstruktivt man kan enas kring. Eller som Patrik själv uttrycker det: "Det gäller att hitta hövdingarna, kan vi få med oss dem är halva jobbet gjort".

Det fanns problem med stenkastning på bussar och systematiska bråk med polisen. Kontakt etablerades med de kriminella ungdomarna. Man försökte ta reda på vad de ville och ganska omgående framgick att man ville ha en lokal och

¹²www.mkc.se, ¹³www.sodertalje.se

vändas för att skapa social mobilisering och därmed få ökad hävstångseffekt.

ÅR 2 2008 – KONTURERNA AV EN UTVECKLINGSPROCESS

Kungabesök och Hovsjösommar andra året

"Efter det var det dags för kungaparet med följe, bland andra landshövding Per Unckel, att hasta vidare till Hovsjö. I Hovsjö fick kungen och drottningen bland annat träffa invånare och förbundsrepresentanter. Trängseln runt kungaparet var stor och många, såväl gammal som ung, viftade med svenska flaggan för att hälsa dem välkomna."¹⁵

2008 kan man ana konturerna av en utvecklingsprocess i Hovsjö. Kungabesöket skapar ett starkt positivt symbolvärde för de boende i området. Vid detta besök lovar också kungen att återkomma om Hovsjöborna lovar att fortsätta sitt utvecklingsarbete. Ett löfte som fullföljs två år senare och som uppskattas av Patrik.

"Det är fantastiskt att få besök av kungaparet! Vårt arbete med att skapa delaktighet och framtidstro får en helt annan dimension efter den här dagen."

Hovsjösommar fortsätter också med en vidgad ungdomsgrupp. Denna sommar får ungdomarna också ta ett allt större ansvar för att planera och leda arbetet. Hovsjösommar blir på så sätt en skola i egenmakt och entreprenörskap. Stoltheten bland de ungdomar som deltagit i arbetet är högst påtaglig. I Hovsjösommars regi bedrivs också en sommarskola för elever som inte fått godkänt i kärnämnen.

Närpoliskontoret i Hovsjö öppnar – från blåljus till läxhjälp

"Hovsjö poliskontor är ett av två lyckade exempel i Brås utvärdering av poliskontoren i Stockholms län. Polismyndigheten i Stockholms län öppnade de första poliskontoren år 2006. Nu har Brottsförebyggande rådet, Brå, utvärderat poliskontoren och om de gett någon effekt

i denna lokal ville man ha ett gym. Efter många förhandlingar med vd friställdes en lokal för detta ändamål och ungdomarna fick själva bygga. Bolaget etablerade kontakt med den professionella boxaren George Scott som anställdes som tränare och förebild. Gymmet drivs nu av ungdomarna själva.

Hovsjösommar mobiliserar ungdomarna

"I sommar får 20-talet ungdomar i Hovsjö i Södertälje sommarjobb. Men inte vilket sommarjobb som helst. Tillsammans med coacher ska de få vara med och förändra Hovsjö till ett tryggt ställe att bo på. Initiativet kallas Hovsjösommar 2007 och är ett led i det arbete som nu påbörjats av Telge Hovsjö för att förändra stadsdelen. Det är cirka 20-30 ungdomar från årskurs 7-9 i Hovsjöskolan som under en period av totalt nio veckor får möjlighet att vara med och på ett aktivt sätt påverka sin egen stadsdel. Startskottet går den 18 juni."¹⁴

Ett problem i området var att de stora

grönytorna var mer eller mindre förfallna. Planteringarna var igenvuxna och risiga. Detta behövde man göra något åt för att skapa rymd, trygga promenadstråk och en mer tilltalande miljö. Samtidigt var bristen på sommarjobb hos områdets ungdomar stor. Unga som gick sysslolösa på sommaren blev rastlösa och ställde till med en massa bus. Dessa två fenomen blev varandras lösning och idén om Hovsjösommar var född.

Ett antal av områdets ungdomar fick sommarjobb med avtalsenlig lön. Under ledning av äldre ungdomar och arbetsledare från företaget jobbade de med områdets yttre upprustning. Ett sätt att skapa delaktighet och lära sig ta ansvar. Patrik hade en mycket klar idé om hur detta skulle kunna vara början på en stolthet kring det egna området:

"Man slår inte sönder parkbänkar man själv satt ut och man river inte upp buskar man själv har planterat"

Vi ser här ett första embryo till dels hur idén om egenmakt omsätts till handling. Men också en bild av hur pengar för fysisk upprustning och mobilisering i området samtidigt kan an-

¹⁴www.mynewsdesk.se 31/5 2007, ¹⁵www.sodertalje.se

för de boende i poliskontorsområdena (Rapport Lokala poliser – hinder och möjligheter med lokala poliskontor).¹⁶

För polisen och räddningstjänsten har Hovsjö under perioder varit en besvärslig arbetsplats. Det har varit många bilbränder och många utbrända bilvrak som stått i området. Det har också hänt att både polis och räddningstjänst utsatts för stenkastning då man agerat i området. Man tar nu ett krafttag i frågan. Man formulerar en strategi för att utreda alla bränder i området och genomför en policy att inga utbrända bilar ska stå kvar i området. Man uppfattar detta som viktiga trygghets-signaler till de boende.

Som ett led i att både öka polisens närvaro och förbättra det brottspre-ventiva arbetet, etableras en närpolis-station i Hovsjö. Stationen blir granne med Telge Hovsjös ledning. Men syftet är också att skapa bättre relationer med de boende, främst ungdomarna. Patrik Derk uttryckte det ungefär så här:

”Man kastar inte sten lika lätt på den kända närpolisen Uffe som på en anonym blåklädd polis under uttryckning.”

De positiva effekterna av detta låter inte vänta på sig vilket bland annat visat sig i de trygghetsmätningar som gjorts bland de boende.

ÅR 3 2009 – PÅ VÄG MEN MED UPPFÖRSBACKE

”En kraftig brand härjade i Hovsjöskolan i Hovsjö i Södertälje igår. Först tidigt på onsdagsmorgonen var elden under kontroll. Polisen misstänker nu att branden var anlagd. Polisen fick in larmet 18.57 på tisdagen om den kraftiga eldsvådan. Den spred sig vidare från skolans tak ner i byggnaden. Röken från branden la sig över hela Södertälje. Drygt 35 brandmän från nio stationer kämpade mot lågorna.”¹⁷

2009 blir ett år då utvecklingsprocessen fortsätter. Skogen runt Hovsjö glesas ur och området blir ljusare och öppnare. Nu kan man se Måsnares glittrande vattenspegel även från Hovsjöhöjden. Hovsjösommar arrangeras för tredje

året. Nu med en allt större delaktighet och ansvarstagande från ungdomarnas sida som nästan helt ansvarar för planering och ledning av arbetet. Hovsjösommarungdomarna tar sig an parken. De röjer buskar och anlägger en konstgräsplan. Till hösten fortsätter några av de ungdomar som gått ut skolan att måla och snickra under Hovsjöhöst. På några år har hundratalet unga medverkat i denna process. Resultatet har blivit en bättre utemiljö men framförallt stolta unga som värnar om det som de själva byggt. Inslagen av klotter och förstörelse minskar påtagligt i området.

Samtidigt inleds ett arbete med den fysiska upprustningen av området. En visningslägenhet totalrenoveras enligt ett helt nytt koncept som tagits fram tillsammans med hyresgästerna. Lägenheten får nytt badrum och kök samt nya tapeter och golv i alla rum. Med tåliga och vackra material i harmonierande färgskalor kommer både lägenheter och radhus att hålla en mycket hög standard. Kundenservice får nya och längre öppettider. Äldre tvättmaskiner, torktumlare och torkskåp byts ut mot nya och energisnålare maskiner. Denna fysiska upprustning blir viktiga signaler till de boende att deras vardag är viktig och måste kunna fungera på ett bra vis. Patrik gör en intressant jämförelse.

”Det är inte så lätt att tänka en massa visionära och positiva tankar om framtiden då tvätten aldrig blir ren i tvättmaskinen.”

I augusti kommer så ett stort bakslag, både praktiskt och symboliskt. Hovsjöskolan brinner. Händelsen sänder en chock genom området. I synnerhet som man tidigt fick bilden av att branden varit anlagd.

ÅR 4 2010 – DET NYA BÖRJAR ANAS

Tillväxtverkets projekt inleds

”Tillväxtverket har beviljat ett bidrag på 32 miljoner kronor till det kommunala bostadsbolaget Telge Hovsjö. Pengarna ska användas för att tillsammans med Södertälje kommun skapa ett center för arbete,

utbildning och nyföretagande i Hovsjö. Verksamheterna i centret kommer i första hand att vända sig till de Hovsjöbor som idag inte är etablerade på arbetsmarknaden och syftar till att bryta en ond cirkel av utanförskap. Samarbete med andra aktörer, exempelvis Arbetsförmedlingen och det lokala näringslivet, kommer att vara viktiga framgångsfaktorer.”¹⁹

Tillväxtverkets projekt, som denna rapport är en del av, inleds 2010. Effekterna är av flera olika slag. För det första visar det sig ha en starkt symbolisk betydelse för området. För det andra ger det en ekonomisk injektion till utvecklingsprocessen. För det tredje får Telge Hovsjö medel till den sociala mobiliseringsprocessen. För det fjärde får bolaget nu resurser att skapa det som inledningsvis gick under namnet Hovsjöhus och som senare gått över till att kallas Hovsjö Hub. Ett center för arbete, utbildning och företagande i området.

För att leda detta arbete skapas en ledningsorganisation inom företaget där vd tar en tydlig och visionär roll. De tilldelade medlen demonstrerar också omvärldens tilltro till den process man inlett och på bolaget är glädjen stor.

”Jag är mycket glad att Tillväxtverket tror på vår idé. Deras tilltro ger oss legitimitet och möjlighet att jobba vidare med vår grundidé, säger Patrik Derk.”

Första spadtaget för nya Hovsjöskolan tas – en möjligt ljus framtid

”Den 17 maj tas första spadtaget för nya Hovsjöskolan i Södertälje. Skolan kommer att rymma 650 elever, från förskoleklass till årskurs nio. Hovsjöskolan byggs och inreds enligt Södertäljes skolmodell vilket bland annat innebär att det blir en ljus och öppen byggnad med glasväggar och stor flexibilitet. Skolan ska vara lätt att anpassa efter olika behov och verksamheter. – Det har varit en lång process och det känns mycket bra att vi nu äntligen kommer igång med bygget av Hovsjöskolan. Det här är en viktig del av den stora satsning på skollokaler som vi genomfört under de senaste åren.”²⁰

¹⁶www.polisen.se, ¹⁷Aftonbladet 11/8 2009, ¹⁹www.telge.se, ²⁰www.mynewsdesk.se

En händelse av starkt symboliskt och praktiskt värde är att den nya Hovsjöskolan börjar byggas. Bygget markerar symboliskt samhällets satsning på just Hovsjö. Praktiskt ger det en möjlighet att förverkliga en ny satsning på en skola som genom åren utsatts för mycket kritik och som haft riktigt låga resultat i olika öppna jämförelser.

Den som tar en promenad i Hovsjö kan nu slå sig ner på någon av de nya bänkarna som är tillverkade av ljusgrå betong och mörk oljad ek. De väger 250 kilo och kallas för Hovsjöbänken och är ett resultat av den entreprenörsanda som brett ut sig i följderna av Hovsjösommar. Efter fyra år driver ungdomarna för första gången satsningen i egen regi. Arbetet med att rusta upp parken fortsätter. Nytt gräs rullas ut och gårdarna har fått ett rejält lyft. I juni ser Hovsjönatt dagens ljus. Ungdomarna, som kallas trygghetsvårdar, har utbildats i juridik, etik och moral, konflikthantering, brandskydd, hjärt- och lungräddning och ledarskap. Syftet är att både öka tryggheten i området och viljan och förmågan hos de unga att ta ansvar för sitt bostadsområde.

Kungen håller sitt löfte – vikten av att bli sedd och uppskattad

"Jag lovade att komma tillbaka för att

se hur det gick med alla era planer. Idag uppfyller jag mitt löfte. Nu är jag tillbaka här i Hovsjö och ser allt som ni har åstadkommit. Då ser jag att ni också har hållit vad ni lovade för två år sedan. Det har hänt mycket under de här åren. Jag är imponerad!"²¹

Detta år håller kungen sitt tidigare löfte och återvänder till Hovsjö. Detta besök blir ytterligare en bekräftelse på att man är på rätt väg i området. Ett synliggörande av de boende och en bekräftelse på Hovsjösatsningen som en väg att bryta utanförskapet.

Hovsjösommar fjärde året – ett egenmaktprojekt

"Hovsjösommar genomförs för fjärde gången och i år tar ungdomarna ett mycket större ansvar än tidigare. När Hovsjösommar startade 2007 var målet att ungdomarna själva skulle kunna driva projektet och nu har man nått dit. Ett hundratal unga i åldern 16 år och uppåt som bor i Hovsjö, kommer under sommaren att arbeta med bland annat trädgårdsarbete och enklare snickerier."²²

Detta år blir ungdomarna i Hovsjösatsningen än mer självständiga än tidigare. Då denna sommar gått har flera hundra Hovsjöungdomar arbetat med

att förbättra området. Detta har lett till ökad stolthet och minskade kostnader för vandalisering och klotter. Ungdomar som tidigare år arbetat i denna satsning kommer nu tillbaka i arbetsledande och utbildande roller. På så sätt skapar man lokala förebilder för de yngre.

Fritidsgården i bostadsföretagets regi – ett nytt grepp

"Vi har satsat mycket på att skapa engagemang och delaktighet hos de unga. Hovsjösommar som vi startade 2007 har hittills gett över 500 ungdomar ett sommarjobb. Och sedan vi tog över fritidsgården är den öppen sju dagar i veckan, säger Patrik Derk, vd för Telge Hovsjö."²³

Fritidsgården i Hovsjö hade under många år haft det tufft. Staffan Jonsson som är kultur- och fritidschef i Södertälje blev imponerad av sommarjobbsatsningen när han besökte området och inledde en diskussion om samarbete med Patrik Derk. Samtidigt hade politikererna tankar om alternativa driftformer för kommunens fritidsgårdar.

När skolan brann och fritidsgården försvann i lågorna gjorde Patrik och Staffan allvar av diskussionen och bestämde sig för att skriva fram ärendet. Kravet Telge Hovsjö ställde när man tog över var följande: öppet sju kvällar i veckan, inga låsta dörrar och alla ska vara välkomna.

Hovsjö Hub

"Snart öppnar Hovsjö Hub, ett nytt företags- och verksamhetscentrum. Detta är nyckeln till hållbar samhällsutveckling – att ta vara på idékraften från medborgare och brukare. De modeller för stads- och samhällsutveckling som skapas i miljonprogrammen i Sverige i dag kan stå modell för hur vi ska utveckla hela Sverige – och exportera samhällsplanering och samhällsbyggnad till andra länder med ännu större urbana utmaningar"²⁴.

Under året inleds på allvar arbetet med Hovsjö Hub, det som tidigare kall-

²¹www.telge.se, ²²Pressmeddelande Telgekoncernen 12/5 2010, ²³www.polisen.se, ²⁴DN 22/10 2011

lats Hovsjöhus. Tanken är att skapa ett centrum för företagande, sociala och entreprenöriella mötesplatser och en kuvös för nystartade företag. Idén är att platsen ska fungera som en katalysator för företagsutveckling och den sociala mobiliseringsprocessen.

Telge Hovsjö anlitar projektledningsföretaget Hifab som samarbetar med ett dansk arkitektföretag för att ta fram ritningar och bidra till den sociala mobiliseringsprocessen.

En utbildning med syfte att skapa ett antal ambassadörer genomförs. Deras uppgift var att bidra till och förstärka det sociala mobiliseringsarbetet. Det gick ganska trögt med att rekrytera deltagare till utbildningen. Detta blev inte särskilt framgångsrikt till följd av bland annat kulturella och språkliga barriärer. En utbildning som leds av influgna danska kursledare utan förankring i området som inte talade svenska och med kursdeltagare som heller inte alltid talade svenska ledde till alltför uppenbara svårigheter. Processen hade ett alltför tydligt utifrån- och uppifrånperspektiv. Det fanns heller ingen från Telge Hovsjö som drev och höll i processen på hemmaplan mellan utbildningstillfällena. De mesta föll ganska platt till marken.

Detta är ett av de få tillfällena under processen då man faktiskt kan säga att ledningen frångick sin egen värdegrund och egna principer i utvecklingsarbete. Det upptäcktes ganska snart och då avbröts denna del i det sociala mobiliseringsarbetet. Däremot framskred det fysiska arbetet med Hovsjö Hub planenligt.

ÅR 5 2011 – RÖTTERNA TILL DET NYA HAR BÖRJAT FÅ FÄSTE

Hovsjösommar år fem – egenmakten segrar

"Och Hovsjösommars "att göra-lista" för sommaren 2011 är lång och innehållsrik: Ungdomarna ska röja i spåren efter radhusbranden i Varnbäck. Där ska dessutom cykelställ, radhus och tvättstugor målas om, buskage rensas upp och träd fällas. Därtill ska nya gräsmattor anlägg-

gas, garageportar först sätts under välbefärdig högtryckstvätt och därefter målas om, tydliga parkeringslinjer ska dras, garage målas om invärtes och nya parkeringsskyltar ska upp".²⁵

Hovsjösommar firar nu fem år. Denna sommar får garagen, cykelförråden och tvättstugan på Varnbäcksvägen ny färg. Satsningen på sommarjobb har nu fått spridning till andra delar av Södertälje. Långvarigheten i satsningen och det gradvisa överförandet av ansvaret för det konkreta arbetet till ungdomarna själva har haft stor betydelse säger boende i området. En viktig markering av hur ut-hållighet och lokal förankring utgör en av grunderna i socialt mobiliseringsarbete.

Hovsjöbyggarna – ett helt nytt arbetsmarknadspolitiskt grepp

"Hovsjöbyggarna är en del av en mycket långsiktig satsning, där de boende i området har fått ansvar för utvecklingen. Genom Hovsjöbyggarna kombinerar vi behovet av att renovera miljöprogramsområden och att skapa fler arbetstillfällen, där ungdomarna i dessa bostadsområden prioriteras och sätts i fokus. Vi skapar framtidstro hos ungdomar som annars riskerar att hamna i ett permanent utanförskap. Hovsjöbyggarna är ett samarbete mellan Telge Hovsjö, Arbetsförmedlingen och Basta arbetskooperativ".²⁶

Idén till Hovsjöbyggarna växte fram ur ett samarbete med arbetskooperativet Basta för ett par år sedan. Då handlade det om att hjälpa några ungdomar till en kombination av utbildning och arbete. Det resulterade i bänkarna som nu finns på olika håll i parken i Hovsjö. Därmed var relationen mellan Telge Hovsjö och Basta inledd. När så renoveringsbehovet av lägenheter blev akut väcktes tanken om ett fortsatt samarbete. Man beslöt att lägenheterna skulle rustas av arbetslösa Hovsjöbor, som på så sätt skulle få både utbildning och praktik. Och intresset för utbildningsprojektet har varit stort, även utanför Hovsjö.

ÅR 6 2012 – EN PLATTFORM FÖR ATT TA NÄSTA SPRÅNG

Aktiv involvering i skolans resultat

"Hundratals besökare och elever var med och firade när nya Hovsjöskolan invigdes på torsdagen. Två och ett halvt år efter branden som ödelade Hovsjöskolan har det nu varit invigning för bygget som ska bli barnens nya läroverk. För rektor Tom Hagman var det en stor dag. – Det kan inte vara bättre. Vår nya skola har ett så viktigt symbolvärde för Hovsjöborna, som varit med om så många motgångar. Det här blir verkligen ett avstamp in i framtiden."

I samband med invigningen av den nya Hovsjöskolan strax efter årsskiftet inleds flera olika parallella processer som antyder en ny och betydligt mer offensiv väg inom skolans område i Hovsjö. Man satsar på att stödja lärarkollektivets kompetens och utveckling. Detta sker både med stöd från Skolverket och som följd av lokala beslut i kommunen.

Hovsjöskolan blir en av tio skolor i landet som får extra stöd av Skolverket under tre års tid. Allt i en satsning för att förbättra elevernas studieresultat. Skolverkets insats ska pågå under tre års tid. Meningen är att särskilt kvalificerade handledare ska arbeta på de aktuella skolorna. Genom stöd till lärarna ska undervisningen utvecklas. Insatsen innebär även stöd till bland annat läxläsning. Samtidigt har också kommunen inrättat karriärtjänster för lärare som ska handleda andra lärare i samma syfte.

Samtidigt markerar utbildningsförvaltningens ledning att detta är början till något nytt. Inte mer av samma sak utan möjligheten till något helt nytt. En viktig markering är att samtliga lärare på Hovsjöskolan måste söka om sina tjänster. En tydlig signal om att i det nya som komma skall gäller det att ställa upp på de nya arbetsformerna eller söka sig till någon annan skola. Ett beslut som naturligtvis väckt reaktioner. Man skulle kunna säga att detta är en tydlig signal att skolan främst är till för eleverna och de resultat de förväntas uppnå. Skolan

²⁵www.lt.se, ²⁶SVD, Opinion, 6/2 2011

är inte främst till för lärarnas arbete. En ovanlig men också modig markering.

Detta år markerar också Telge Hovsjö vikten av skolans roll i samhället genom att i sin affärsplan ange att bolaget tänker medverka till att andelen elever med godkända resultat ska höjas med fem procentenheter.

Utbildningssatsningar i Hovsjö Hub

*"Som en gemensam metafor väljer projektet att synliggöra berget K2 med tillhörande Basläger. Baslägret ligger vid foten av K2 och utgör en dynamisk, fysisk plats där aktörer möts och utbyter mål och visioner, erfarenheter och förutsättningar i ett reellt nätverkande. Det är i Baslägret företagare efterfrågar kompetens och erbjuder karriärmöjligheter och reellt möter de arbetssökande. Berget får symbolisera den klättring eller karriär som människor vill eller kan motiveras att göra."*²⁷

När den nya Hovsjöskolan är klar kan arbetet med Hovsjö Hub ta fart. Lokalerna i den gamla skolan rustas upp och på hösten 2012 kan Hovsjö Hubs första hyresgäst flyttat in.

Under 2012 inleds ett omfattande arbetsmarknadspolitiskt projekt i Södertälje – K2. Projektet har en budget på 72 miljoner kronor varav hälften är medel beviljade från ESF. Bakgrunden till projektet är bland annat att den stora inflyttningen till Södertälje som pågått sedan 1970-talet har lett till att kommunen är den mest segregerade i landet. I bostadsområden som Hovsjö kommer cirka 80 procent av de boende från Mellanöstern. Över hälften saknar egen försörjning. Bland dessa finns grupper som med starka drivkrafter lämnat sitt hemland och som illegalt tagit sig till Sverige. Det finns en styrka i det, en drivkraft, en målmedvetenhet. Med denna styrka har de mött det nya landet med drömmar om att starta om på nytt. Men man kan också se hur människor i den aktuella målgruppen inrättar sina liv efter rådande omständigheter. Det är ok att leva på bidrag och att inte vara motiverad till arbete. Att målgruppen

kan finna sin identitet bland de icke arbetande. Ett arbete kan till och med leda till ett annat utanförskap.

Utbildningsinsatserna i K2 sker i nära samspel med näringsliv och arbetsgivare. Samtliga insatser i K2 har till syfte att öka meritvärdet och därmed anställningsbarheten hos deltagarna. K2-projektet kommer att till väsentliga delar att förläggas i Hovsjö Hub. Detta kommer dels att ge processen i Hovsjö ytterligare förändringsimpulser av praktisk och av symbolisk natur. Dels kommer Hovsjösatsningen och K2 att kunna dela erfarenheter kring hur man driver de sociala mobiliseringsprocesserna.

Att det blev just K2 som blev Hovsjö Hubs första hyresgäst är ingen slump. Efter erfarenheterna av Hovsjösommar togs ett nytt initiativ när den upprustade parken behövde bänkar. Tillsammans med Basta och KTH skapades och tillverkades bänken av två värstingar. Nästa steg var Hovsjöbyggarna. En uppväxling av bänken och en logisk följd av Hovsjösommar-konceptet. Även där spelade Basta en central roll. Parallellt med bänken och Hovsjöbyggarna fortgick arbetet med Hovsjö Hub. Det fanns många idéer men ännu inga hyresgäster. När Lena Lago som varit chef för Basta blir ansvarig för K2 har hon redan en kontakt med Hovsjö och Patrik. Hon känner till att det finns lokaler, hon känner till hur viktigt det är att samhället återvänder till Hovsjö. När K2 ska hitta lokaler är det självklart att man vänder sig till Telge Hovsjö.

Förutom K2 har två utbildningsföretag som erbjuder gymnasiala vuxenutbildningar i samarbete med Arbetsförmedlingen och Södertälje kommun/Komvux flyttat in i de nyrenoverade lokalerna. JB Kompetens har en grundutbildning i verkstadsteknik och utbildar CNC-operatörer. Kompetensutvecklingsinstitutet, KUI, utbildar barnskötare och undersköterskor.

Slutsatser och sammanfattning

Om man ska sammanfatta Hovsjös utveckling sedan 2007 i några punkter blir det dessa:

- En bärande vision
- Långsiktighet, uthållighet och ständig närvaro i vardagen och den droppen urholkar stenen filosofi och stark misstro mot snabba lösningar
- Tillitsbygge, förtroende och en tro på människors vilja och förmåga
- Mångdimensionalitet
- Personliga commitments från nyckelpersoner som har hög trovärdighet

Man skulle också i slutet av 2012 kunna beskriva ett antal uppnådda mål:

- Stoltheten i området har förändrats och det sociala kapitalet har förstärkts avsevärt
- Tryggheten i området har ökat
- Nöjdheten hos de boende i området har ökat
- Hundratals boende har direkt och några tusen boende indirekt involverats i utvecklingsarbetet
- Bilbränder är idag sällsynta
- Garage är ombyggda
- Den yttre miljön har genomgått en dramatisk förändring
- Polisen har etablerat en stabil, trygg och mycket uppskattad närvaro
- Skolan har inlett ett omfattande utvecklingsarbete
- Nya och unika modeller för att skapa sysselsättning har utvecklats
- Sociala och fysiska utvecklingsbehov har integrerats inom ramen för en gemensam tankefigur

²⁷www.esf.se

Människor är en resurs

STADEN OCH STADSDELEN

Hovsjö med sina 6000 invånare utgör knappt 10 procent av Södertälje som har närmare 90 000 invånare. Området har sin egen särart och det finns enligt vår erfarenhet fyra grundtyper för en lokal kultur.

- Gettot utmärks av att den lokala kulturen är svag och sönderslagen. Det finns ringa tillit och samarbete. Man är sluten mot omvärlden och till stora delar i konflikt med det omkringliggande storsamhället. Utvecklingspotentialen är ringa främst därför att människor inte samarbetar. I gettot förekommer också flitigt mer eller mindre kriminella subkulturer och det pågår ofta ett ekonomiskt liv och en rättsskipning utanför det konventionella samhället.
- Språngbrädan. Här har vi situationen då de framgångsrika utvecklarna

väljer att lämna området och söka sig till nya platser. Man gör en territoriell klassresa. Ungefär på samma sätt som de duktiga flickorna i glesbygd lämnar byn för att studera och aldrig återkomma. De mer eller mindre misslyckade pojkarna stannar kvar och blir "gammpojkar". Kvar i området blir ett negativt socialt sediment.

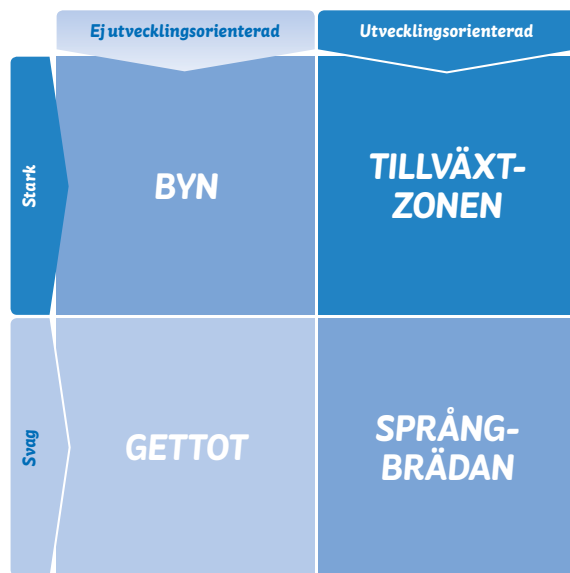
- Byn är spännande. Här har vi den slutna strukturen som i stora drag är nöjd med sakernas tillstånd som de är. Man samverkar, man har en homogen kultur och tilliten är hög. Däremot finns det inga starka utvecklingskrafter. Det är en statisk situation. Man skulle kunna tala om en situation som mer präglas av involution än evolution. Slutenheten mot omvärlden är betydande.
- Tillväxtzonen bygger på en stark kultur och att man är utvecklingsorienterad. Det är en miljö med ett

dynamiskt socialt kapital. Gnosjö skulle kunna sägas vara urtypen för denna sorts lokala miljöer. Tilliten är hög men också förändringsviljan. Nyfikenheten på omvärlden är stor och interaktionen med det kringliggande samhället betydande.

Det är dock i mötet mellan och i samspelet med det omkringliggande samhället, i Södertäljes fall staden, som karaktären på en stadsdel blir extra tydligt. Hovsjö kan, enligt vårt sätt att se det, beskrivas som en stadsdel med betydande inslag av det vi ovan kallat byn. Kulturen är stark och homogen. Men den är också statisk på så vis att samspel och integration med det kringliggande storsamhället knappast kan anses ha förbättrats. Förvärvsfrekvensen är lägre än tidigare. Skolresultaten pekar på att den kommer att fortsätta vara låg i decennier framöver. Beroendet av de offentliga försörjningssystemen är stabilt på en hög nivå och den etniska sammansättningen fortsatt präglad av en eller ett par kulturer från Mellanöstern. Det finns idag i Hovsjö ett icke obetydligt antal personer som trots att man bott i Sverige i decennier pratar ingen eller mycket dålig svenska.

Men det finns också inslag av gettostrukturen i området. Det finns, eller har i varje fall funnits, en uppgivenhet. Det finns fraktionsbildningar och stundtals våld inte minst mellan ortodox kristna och muslimer. Det finns också påfallande inslag av en svart eller kriminell ekonomi liksom inslag av informella eller underjordiska rättssystem. Naturligtvis finns det gängkriminella strukturer som i viss mån påverkar klimatet i stadsdelen. Särskilt tydlig är riskbilden för unga män. Medan de unga kvinnorna till 57 procent lyckas uppnå målen i skolan vid utgången av årskurs 9 är motsvarande siffra för de unga männen cirka 30 procent²⁸. Naturligtvis är jordmånen

Den kollektiva lokala kulturen (det sociala kapitalet)

²⁸Statistik för skolresultat Södertälje Kommun HT 2011

för ett framtida utanförskap bland unga män utomordentligt god då 70 procent av dem misslyckas i skolan.

Detta leder naturligtvis till att mötet mellan Hovsjöbor och andra Södertäljebor blir komplicerat. Det uppstår en negativ förväntningsbild åt båda hållen. Från Södertäljebornas sida en negativ mytbildning som många gånger baseras på skrönor och andra- eller tredjehandsberättelser.

Hos en del Hovsjöbor växer på motsvarande vis fram ett förakt för det som kallas Sönnelivet. Ett liv som man kanske å ena sidan ser ner på men å andra sidan kanske strävar efter att till vissa delar uppnå. Få ett jobb, tjäna pengar och ta sig fram i samhället. Det finns också i Hovsjö, som i så många andra förortsområden, en besvikelse över att saker trots allt inte blivit bättre. Avgivna men inte hållna löften om en utvecklingsprocess som aldrig har ägt rum.

Detta skapar naturligtvis ömsesidiga rädslor och självuppfyllande profetior. Och som i så många andra sammanhang utgör brist på kunskap om den andre en jordmån för att låta fördomar växa sig starka.

De framgångsrika oavsett om vi talar skolresultat, yrkesliv eller företags tenderar att använda området som en språngbräda för ett fortsatt liv på annan plats. Kvar blir ett växande sediment av personer som inte lyckats i samhället. Detta kan sedan speglas i statistiken kring effekterna av olika satsningar för att få fart på området. Det som statistiskt kan se ut som ett misslyckande speglar i själva verket kanske mer de framgångsrikas flyttmönster än ett misslyckande i satsningen. Detta indikerar att en grund för att lyckas i den här typen av mobiliserings- och utvecklingsproces-

ser är den territoriella förankringen – en grundidé i Hovsjösatsningen.

FASTIGHETERNA OCH MÄNNISKORNA

Ett socialt problem och ett fastighetsproblem

Hovsjöproblemet består av tre samverkande delar. Först ett fastighetsbestånd som måste renoveras, miljonprogramområdesproblematiken. Till detta kommer ett knippe sociala problem som omfattande skolmisslyckanden, omfattande sociala störningar och gängkriminalitet. En underström som förenar dessa båda problem med varandra är att det finns en ekonomisk problematik som får sin tydligaste uttrycksform i extremt låg förvärvsfrekvenser. Det innebär hög arbetslöshet, låga disponibla inkomster och stort och långvarigt (stundtals livslångt) bidragsberoende.

Dessa tre problem interagerar med varandra. Man skulle kunna säga att utanförskapet på arbetsmarknaden är en viktig källa framförallt till de sociala problemen. Men samtidigt förstärker det de sociala problemen och skapar belastning på fastighetsbeståndet.

Det sociala problemet är det stora problemet

"Man kan inte sila mygg och svälja kameler; då får man ont i halsen".

Men vad är det stora och vad är det lilla problemet? Låt oss illustrera detta i diagrammet och tabellen nedan. I dessa beskrivs de totala samhällskostnaderna för att förvärvsfrekvensen i Hovsjö är 46 procent i stället för 76 procent som är genomsnittet i länet. Diagrammet

beskriver de ackumulerade kostnaderna för detta förvärvsfrekvensgap från 20-årsåldern fram till pensionsåldern. Vi ser då att de totala kostnaderna uppgår till strax under 6 miljarder kronor.

I tabellen och diagrammen ser vi kostnaderna för detta uppdelat på tre kategorier. Finansiella kostnader som i huvudsak handlar om försörjningskostnader, reala kostnader som handlar om olika samhällsinsatser samt produktionsförlusterna (förlusten av BNP-bidrag).

Vi ser också att värdet av detta förvärvsfrekvensgap uppgår till cirka 221 miljoner kronor på årsbasis eller annorlunda uttryckt sju gånger hela projektsumman för de tre åren med Tillväxtverkets finansiering av den nu pågående Hovsjösatsningen.

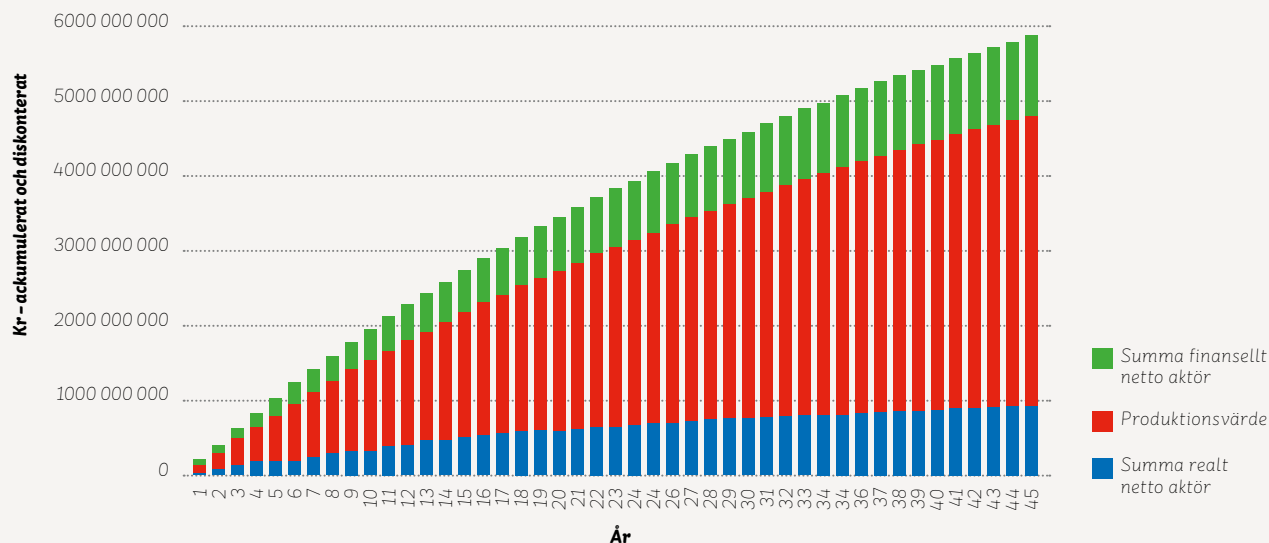
Är detta stora eller små tal? Ett sätt att svara på denna fråga är att jämföra dem med några intressanta nyckeltal i kommunens budget vilket vi gjort i diagrammet nedan. Till exempel uppgår den framtida ackumulerade kostnaden för detta utanförskap i form av ett gap i förvärvsfrekvens mellan stadsdelen och länet till cirka en och en halv gång kommunens total årliga budget. Eller mellan tre och fyra gånger Södertälje kommuns samlade pensionsskuld och mer än tio gånger kommunens årliga IFO-budget.

Man kan alltså på goda grunder hävda att det sociala problem, som kan anses vara kopplat till den låga förvärvsfrekvensen i Hovsjö, är det stora problemet. Det har en omfattning på i storleksordningen drygt 5-10 miljarder kronor beroende på vilka kostnadsposter som medräknas. Det finns också ett fastighetsproblem som har att göra med renoveringen av hela bostadsområdet. Men sannolikt är det trots allt ett mindre problem²⁹. Så fort man definierat situationen på detta vis ser man

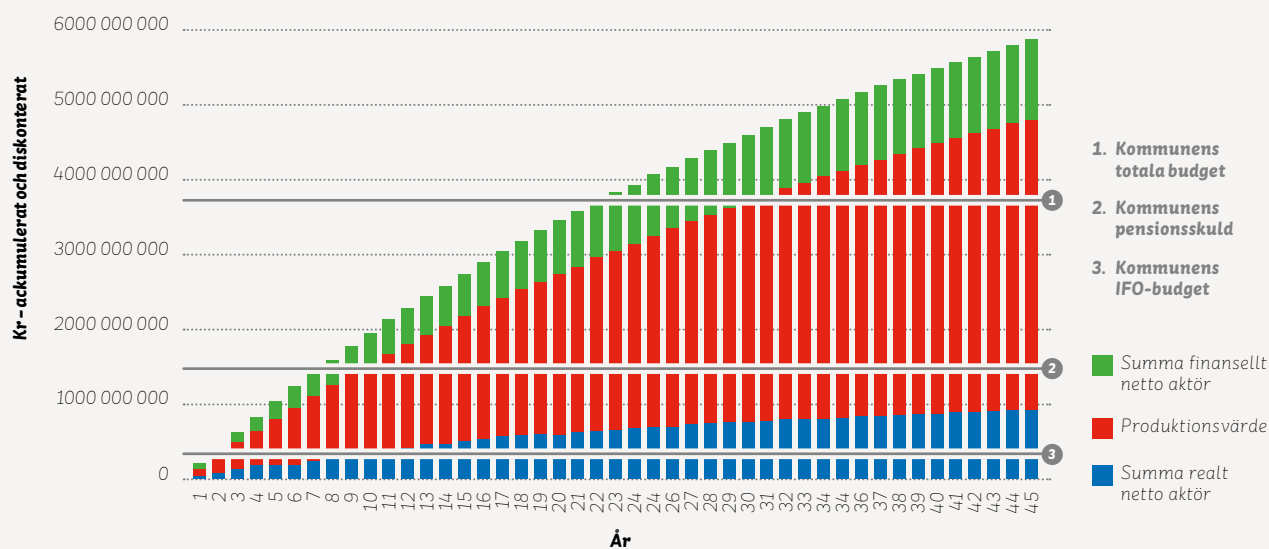
	21	22	23	25	50	65
Aggregerat netto	1	2	3	5	30	45
Summa reall netto aktör	43 070 346	84 484 141	124 305 907	199 411 191	774 564 819	928 116 059
Produktionsvärde	129 091 200	255 699 877	379 873 772	621 103 605	2 963 832 909	3 911 133 926
Summa finansiellt netto aktör	49 720 00	97 527 692	143 496 627	230 198 391	894 150 292	1 071 408 389

²⁹Hovsjö har cirka 1.700 lägenheter. Om en miljonprogramrenovering kostar 600.000 kronor per lägenhet blir den totala renoveringskostnaden för hela Hovsjö ca 1 Mdr kronor

ACKUMULERAT AGGREGAT

ACKUMULERADE KOSTNADER FÖR GAPET MELLAN HOVSJÖ OCH STOCKHOLMS LÄN I FÖRHÅLLANDE TILL NÅGRA NYCKELTAL

att det finns ett dilemma. Hur ska vi kunna skapa resurser för att jobba med det stora problemet? Men direkt följer ytterligare en fråga. Hur ska vi kunna tackla detta så att vi påverkar båda problemen samtidigt och dessutom skapar positiva synergieffekter så att den underliggande ekonomiska problematiken kan tacklas? Det finns nämligen riklig erfarenhet som pekar på att om man tacklar den fysiska problematiken (det fysiska investeringsbehovet) utan att tackla den sociala situationen (att bygga och stärka det sociala kapitalet) riskerar detta snabbt att leda till att de till hög kostnad upprustade bostäderna snabbt förslummas igen. Det svaga sociala kapitalet gröper ur värdet av det fysiska kapitalet. En följd av bland annat det vi tidigare kallat den sociala smittoeffekten, det sociala arvet och den kollektiva stigmatiseringen.

En annan fråga är: Hur ska vi kunna genomföra processen på ett sådant vis att vi kan mobilisera de resurser i den offentliga sektorn som redan finns avsatta för området men rikta om dem så att de mer effektivt kan bidra till att bryta det kollektiva utanförskapet i stället för att vidmakthålla det. Det är denna sammansatta utmaning som Hovsjösatsningen har att tackla.

Man började med den sociala mobiliseringsprocessen

"Man kan inte påverka människor om man inte har en relation".³⁰

I Hovsjö hade man en långsiktig idé om hur man skulle gå tillväga kring detta. Denna idé hade bland annat sina rötter i de negativa erfarenheterna från storstadssatsningen och andra externt initierade och ledda projekt man upplevt. Därför började man med den sociala mobiliseringsprocessen som ett sorts förstadium till en betydligt bredare mobiliseringsprocess. I stora drag agerade man i linje med de förändringsteoretiska modeller som presenterades i föregående kapitel till exempel kring kritisk massa, implementerings-trögheter, mönsterbrytande handlingar

och systemteoretiskt tänkande.

Hovsjösatsningen – som vi ser den idag – har alltså en lång förhistoria som bygger på en vilja och förmåga att mobilisera de boende i området. Man har aktivt utnyttjat den mycket starka föreningsbas som finns i området och inte minst kvinnornas starka roll i den syrianska kulturen.

"Det är den syrianske mannen som är familjens överhuvud, men det är kvinnan som är halsen och bestämmer åt vilket håll huvudet ska peka".³¹

Denna förhistoria är vare sig enkel att upptäcka eller tolka för den som tillfälligtvis ger sig in i området eller på ett ytligt plan försöker förstå processen. Man skulle kunna beskriva denna förhistoria som en social kökkenmödning³² eller arkeologisk fyndplats där man endast genom att seriöst utforska de tidiga sociala spåren kan förstå de utvecklingsprocesser som sker idag. En tidig del av denna mobiliseringsprocess var då man under stort motstånd från både omvärld och en del andra aktörer lät bygga ett gym där man bland annat involverade flera av de i området aktiva så kallade värstingarna.

"Det var ordentligt klipp i slagen när integrationsminister Nyamko Sabuni (fp) i dag invigde det nya Hovsjö boxningsgymmet i Södertälje. Ett gym som bär många förhoppningar om en tryggare boendemiljö för Hovsjöborna. - Jag tror det kan ha stor betydelse för Hovsjö. Det är bra med fritidsgårdar och idrottshal-

lar, men ett gym kan locka de unga som vanligtvis inte är välkomna, och istället riskerar att hamna i kriminalitet, sa Nyamko Sabuni strax efter det att hon provat på att boxas med George Scott, före detta världsmästare i boxning".³³

I området fanns ett starkt behov av upprustning av den yttre miljön. Den var delvis i dåligt skick och få i området tog notis om den eller värnade om den. Detta ledde till allt från nedskräpning, graffitti till nedslitna papperskorgar. Samtidigt saknade i stort sett alla unga sommarjobb. Från företagets sida såg man en möjlighet att samtidigt lösa flera olika problem.

Lösningen blev det som idag kallas Hovsjösommar som innebär att man anställt flera hundra ungdomar i Hovsjö för att rusta upp. De första åren med externa arbetsledare men sommaren 2011 leddes och genomfördes arbetet helt av ungdomar från stadsdelen. De äldre hade då genomgått ett utbildnings- och traineeprogram för att fungera som projektledare och arbetsledare.

Effekten blev trefaldig. Ett antal sysselsatta ungdomar fick något meningsfullt att göra i stället för att bara driva omkring och ställa till hyss. Samtidigt fick de en välkommen kassaförstärkning på samma gång som de socialiserades in i arbetslivets villkor. Och man fick den upprustning av den yttre miljön man eftersträfvade. Men, och detta kanske var den viktigaste vinsten, detta gjorde något med den kollektiva självkänslan i området. Man förstör inte en park, en bänk eller en fotbollsplan som

³⁰ Anders Carlberg, Fryshusetets grundare, ³¹ Detta har av någon person i området formulerats som en travestering på ett känt filmcitat; Mitt stora feta grekiska bröllop,

³² Kökkenmödning är ett danskt ord som betyder köksavfallshög. Används i arkeologiska sammanhang för avfallshögar från den senare delen av äldre stenålder. Wikipedia, ³³ www.svt.se, 26/11 2007

man själv varit med om att göra fin.

Dessa händelser utgör exempel på sådana mönsterbrytande handlingar vi ovan diskuterat. Men de utgör också exempel på hur man omsätter begrepp som KASAM och egenmakt till vardagshandlingar. Man kan också se dessa processer, kanske i all synnerhet Hovsjösommar, som ett sätt att börja bygga ett positivt socialt kapital i området.

Det man gör är att omvandla kapital avsatt för fysiska infrastrukturåtgärder på ett sådant sätt att det omvandlas till ett socialt investeringskapital. På så sätt skapar man dubbla effekter av samma kapital. Man får det arbete gjort som ändå ska utföras. Dessutom gör man det på ett sådant vis att man skapar ett socialt mervärde. Detta mervärde uppstår först på kort sikt som en del av en lokal social mobiliseringsprocess. Därefter genererar det ett långsiktigt mervärde i form av minskad vandalisering och förstörelse. Detta leder i sin tur på ännu längre sikt till en förmering av det fastighetsvärde som finns i området. Ett område med mindre vandalisering och förstörelse tillmäts på fastighetsmarknaden ett högre värde.

Grundtanken kring detta är alltså att om man bygger upp det sociala kapitalet genom en långsiktig och uthållig social mobiliseringsprocess kommer detta inte bara att skapa positiva sociala betingelser. Det kommer också att höja värdet av fastighetsbeståndet genom att området i takt med det sociala kapitalets uppbyggnad blir allt mer attraktivt

att bo i. På så sätt kan man säga att den fastighetsekonomiska investeringskal-kylen för renoveringsarbetet, via den sociala kapitaluppbyggnaden, får en förstärkt framtida intäktssida genom att fastigheternas subjektiva värde ökar. Totalvärdet av fastighetsbeståndet stiger mer än vad som motsvarar värdet av den fysiska investeringen.

På så sätt skapas positiva synergieffekter genom att en given kapitalmängd kan användas för flera olika funktioner samtidigt och ge avkastning både socialt och för den fysiska infrastrukturen. Dessutom skapas, via dessa mönsterbrytande handlingar, en självförstärkande positiv cirkel.

En annan poäng med dessa exempel är att man inom ett kommunalt bolag har unika möjligheter att ta fram medel för sociala investeringar på ett sätt som inte alltid är möjligt i en kommunal förvaltning. Beslutsvägarna är korta och möjligheterna att skapa samverkanslösningar med privata företag och den vägen frigöra mer investeringskapital är goda.

Man fortsatte med den fysiska delen

"Man kan alltid få fram 10 Mkr för en ventilationsanläggning".³⁴

I denna veva aktualiserades frågan om upprustning av hela området. Hovsjö är ett typiskt miljonprogramsområde med stora behov av upprustning över hela linjen. Området behöver en "total make over". Detta kostar mycket pengar. Men till skillnad från sociala frågor finns det kring fastighetsbestånd flera olika möjligheter att skapa förutsättningar för förändring. Man kan utnyttja uppbyggda fonder men man kan också låna pengar med beståndet som säkerhet. Sålunda hade man i affärsplanen för Telge Hovsjö lagt in en fysisk mobilisering av bostadsbeståndet som en del av framtidsstrategin. Vi kan nu se hur två parallella processer med en potential till positiva synergieffekter börjar ta form.

Det fanns samtidigt behov av både en social och fysisk mobiliserings- eller renoveringsprocess. Behoven var

både omfattande och akuta. Det man omgående såg var att det råder en total obalans mellan problem och behov å ena sidan och resurser att hantera dem å den andra när man ska göra en social mobiliseringsprocess. Så är det inte när det gäller en fysisk mobiliseringsprocess.

I stuprörens värld är de två olika processerna skilda från varandra organisatoriskt, ekonomiskt och budgetmässigt. De sociala frågorna ägs normalt sett i allt väsentligt av olika offentliga aktörer. Sociala problem hanteras av kommunen, brottslighet av rättsväsendet och psykisk ohälsa av landstinget. Försörjningsfrågan delas i huvudsak mellan kommunens ekonomiska bistånd och försäkringskassans sjukpenning eller sjukersättning. Separata problem som hanteras i separat stuprör. Ingen har vare sig överblick över eller ansvar för helheten.

I verkligheten är dessa frågor starkt integrerade och hopvävda. Människor med sociala problem bor i områden som behöver upprustas. I dessa områden finns det människor som potentiellt skulle kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Människor som idag står utanför arbetsmarknaden. Människor som redan försörjs av samhället, men också många människor som med tämligen måttliga insatser skulle kunna bli en resurs i denna process. Om vi bara hittade organisationsformer och finansieringsmodeller för detta. I Hovsjö handlar det om många hundra personer som idag är delaktiga i samhället i stort. Det är lätt att se att här finns en stor potential och en stor outnyttjad resurs. Denna till synes självklara insikt utgör en av grunderna för hela den stora Hovsjösatsningen. Människor är inte ett problem – människor är, eller kan i varje fall bli, en resurs.

³⁴Patrik Derk, vd Telge Hovsjö

Det socioekonomiska perspektivet på Hovsjö

I detta kapitel kommer vi att i några olika steg diskutera Hovsjö i allmänhet och Hovsjöstatsningen i synnerhet ur ett socioekonomiskt perspektiv. Vi har redan i ett tidigare kapitel diskuterat kostnaderna för den låga förvärvsfrekvensen i Hovsjö. Vi kommer här att göra följande analyser:

- de förväntade framtida kostnaderna av dagens skolmisslyckanden
- de förväntade kostnaderna för utanförskap för en enskild individ av ett framtida utanförskap
- de socioekonomiska effekterna av Hovsjöbyggarna
- de socioekonomiska effekterna i form av negativ social befolkningsutveckling
- de socioekonomiska effekterna i form av minskade fastighetsvärden till följd av områdets sociala belastning

VAD KOSTAR DET ATT FORTSÄTTA SOM FÖRR – ETT EXEMPEL KRING SKOLRESULTAT

Bortkastade investeringar

Hovsjöstatsningen sker i ett sammanhang där de offentliga systemen inte någonsin klarat av att samla sina gemensamma resurser till stadsdelen för att i ett långsiktigt, uthålligt arbete bryta det mycket omfattande kollektiva utanförskapet. Detta leder till två frågor. Är det ett stort uppdrag och har man från samhällets sida ställt rimliga resurser till förfogande? Budgeten för det som vi här kallat den lilla satsningen uppgår till 81 miljoner kronor. En intressant följdfråga är: vad kostar det om man fortsätter som idag? Vi har redan studerat kostnaderna

för den låga förvärvsfrekvensen i Hovsjö. Den är i storleksordningen 6 miljarder kronor. För att hitta ett svar på frågorna låt oss förflytta oss till framtidens vuxna – dagens barn.

Vi börjar med ett nationellt perspektiv. En årskull barn i Sverige utgör ungefär 100 000-110 000 individer. Det finns idag en underförstådd förväntan i samhället om att alla unga ska genomgå gymnasieskolan med godkända betyg. Dessa gymnasiebetyg utgör en inträdesbiljett till arbetsmarknaden.

Verkligheten ser dock lite annorlunda ut. Med vissa intervall genomför Sveriges kommuner och landsting (SKL) så kallade öppna jämförelser kring skolresultat. Senaste gången detta gjordes fann man att mellan 20 och 25 procent av alla unga misslyckas med att fullgöra sin gymnasieutbildning på tre eller fyra år³⁵.

*"Nationellt sett är andelen elever som fullföljde gymnasiet med uppnådd högskolebehörighet inom tre år i stort sett oförändrad jämfört med föregående år och ligger på drygt 70 procent. Spridningen mellan kommunerna är dock stor, från knappt 44 procent till 86 procent."*³⁶

Man fann också att två år efter avslutad gymnasieutbildning var det knappt 30 procent som vare sig arbetade eller studerade. SKL har också låtit göra en totalundersökning av en hel årskull unga födda 1981 där man gått vidare med denna fråga. I denna studie fann man att 95 procent av alla unga i denna årskull påbörjar gymnasiestudier. Och i likhet med de öppna jämförelserna fann man att 27 procent saknade slutbetyg vid 20 års ålder. Men vad som var än mer anmärkningsvärt var att 13 procent av dem varken arbetar eller studerar vid 24 års ålder³⁷.

Ungdomsstyrelsen har inom ramen för projektet Themegroup Youth tagit reda

på vad de unga som varken studerar eller arbetar gör. Man fann att den andel unga i ålderintervallet 20-25 år som varken arbetar eller studerar 2007 är 11,9 procent eller 11 000-12 000 unga per årskull. Sammanlagt 81 800 individer för dessa sex årskullar. Andelen har dessutom ökat mellan 2007 och 2008³⁸.

I Hovsjöskolan finns det cirka 60 barn per årskull. Det förväntade långsiktiga utanförskapet för genomsnittet i riket uppgår till cirka 12 procent per årskull. Det är därför ingen djärv tanke mot bakgrund av att misslyckandenivån i Hovsjöskolan är nästan dubbelt så hög som i kommunen i sin helhet att anta att det permanenta utanförskapet kommer att uppgå till 15-20 procent per årskull. Det innebär att varje år lämnar 10-12 barn skolan i Hovsjö för ett livslångt utanförskap. Omräknat på de 20 årskullar som ingår i barn- och ungdomspolitikens ansvarsområde i Hovsjö innebär detta cirka 200 personer. Vad kostar då detta?

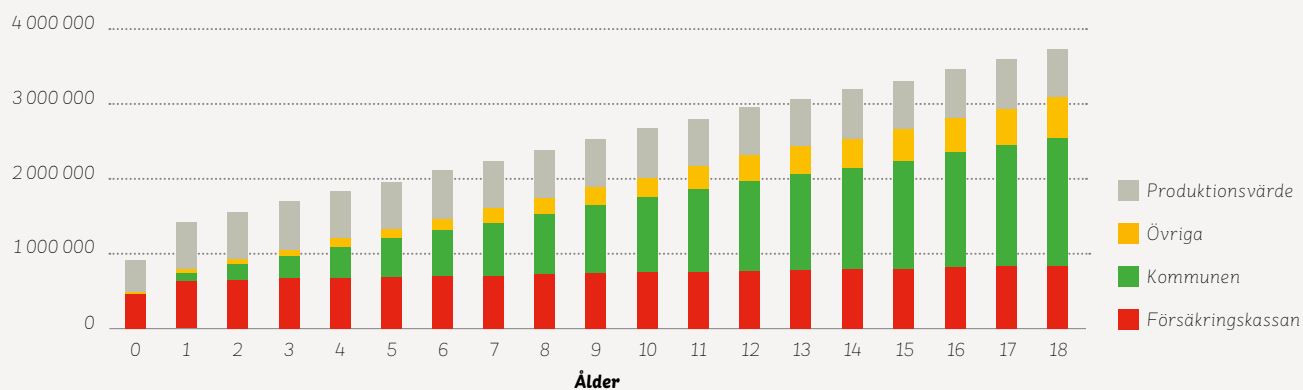
I diagrammet på följande sida ser vi normalkostnaden för ett barn som växer upp i Södertälje. Kostnaden för samhället uppgår till drygt 3,5 miljoner kronor varav cirka 1,7 miljoner kronor utgörs av kommunala kostnader. I huvudsak för förskola och skola. Vi kan då konstatera att de 20 årskullarnas förväntade framtida utanförskap kommer att innebära att kommunen lagt ner cirka 340 miljoner kronor på dessa barn, mer eller mindre predestinerade till utanförskap. Kostnader som i princip kan ses som bortkastade. Dessa 340 miljoner kronor kan jämföras med Hovsjöstatsningens 81 miljoner kronor för att få en känsla av vad som är stort och litet i sammanhanget.

Barnen och skolresultaten – framtiden

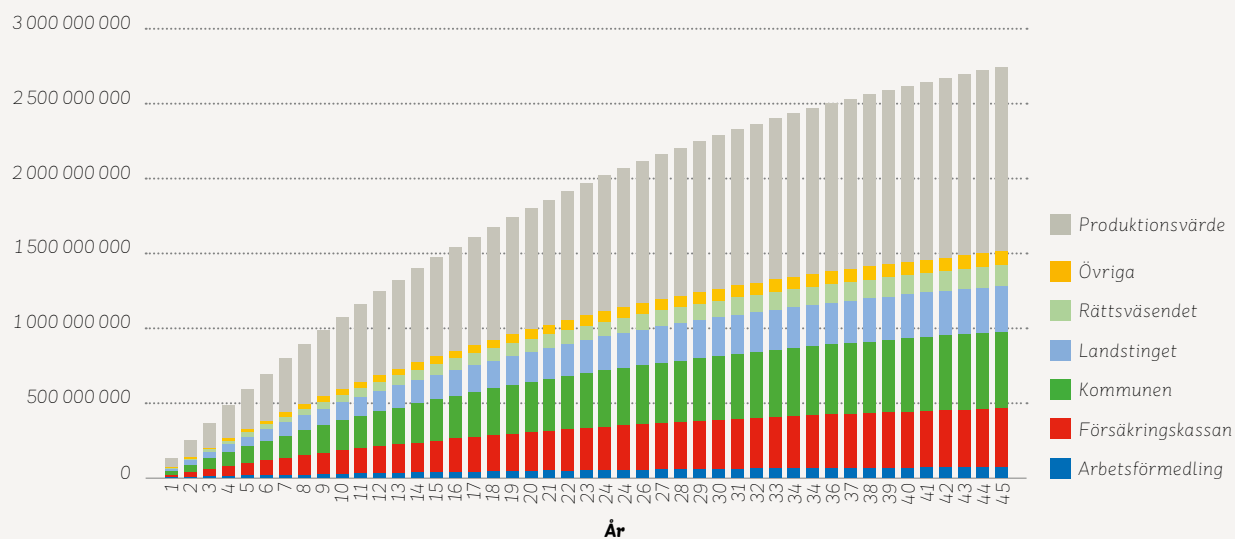
Till detta kommer de mycket större

³⁵SKL öppna jämförelser 2010, ³⁶SKL, öppna jämförelser för gymnasieskolan, 2010, huvudrapport, sid 11, ³⁷SKL, födda 1981; 95-27-13, 2009, ³⁸Temagruppen unga i arbetslivet, Unga som varken arbetar eller studerar, Ungdomsstyrelsen, 2011, sid 15

NORMALKOSTNAD FÖR ETT BARN I SÖDERTÄLJE

DE LÅNGSIKTIGA SAMHÄLLSKOSTNADERNA FÖR 200 HOVSJÖBARNS MARGINALISERING

följdstkostnader som kommer att uppstå i vuxen ålder till följd av detta utanförskap. Låt oss relatera skolresultaten till förvärvsfrekvensen i Hovsjö. Denna är i Hovsjö 46 procent. I kommunen uppgår den till 70 procent. Med andra ord uppgår förvärvsfrekvensen i Hovsjö till 65 procent av kommunnivån ($46/70 = 0,65$). Låt oss då jämföra med skolresultaten. I Hovsjöskolan har knappt 45 procent behörighet till gymnasieskolans olika linjer. I kommunen är det genomsnittliga talet för detta strax under 70 procent. Andelen i Hovsjöskolan i förhållande till kommunen med gymnasiebehörighet uppgår till cirka 65 procent. Likheter med den relativa nivån på förvärvsfrekvensen är obehagligt stora.

Om vi nu återvänder till de 200 barn vi ovan diskuterat ser vi i diagrammet på föregående sida de långsiktiga kostnaderna under vuxenlivet för dessa barns förväntade samhällskostnader under perioden 20-65 år fördelat på olika offentliga aktörer och produktionsförluster.

Vi ser då att de samlade kostnaderna för denna period uppgår till cirka 2,7 miljarder kronor. Av detta utgörs cirka 1,2 miljarder kronor av produktionsförluster. Kommunens samlade kostnad för dessa 200 barn uppgår till cirka 510 miljoner kronor. Om vi något mer optimistiskt skulle anta att detta förväntade framtida utanförskap "endast" kommer att vara under tio år blir den totala kostnaden för detta cirka 1,1 miljarder kronor. I detta fall uppgår kommunens andel till cirka 200 miljoner kronor.

VAD KOSTAR EN INDIVIDS MARGINALISERING?

Ovan har vi studerat effekterna på grupp nivå av 200 barns förväntade framtida utanförskap. Låt oss i detta avsnitt se på den enskilde individens kostnader.

Två typfall för att illustrera exkluderingens kostnader

Naturligtvis har utanförskapet lika många ansikten som det finns individer

och ett tungt narkotikamissbruk leder naturligtvis till helt andra socioekonomiska effekter än en långvarig depression både till art och till omfattning.

För att i det här skedet göra kalkylerna hanterbara och för att inte överdriva effekterna har vi i ett första steg valt att särskilja två former av marginalisering. Den första skulle vi lite förenklat kunna kalla den enkla arbetslöshetens problematik. Den handlar om unga människor som under kortare eller längre tid är marginaliserade i en eller annan form men trots detta i stort får sitt liv att fungera. Man utvecklar inga omfattande följd- eller sidoproblem. Men det skapar ekonomiska konsekvenser främst för deras försörjning på kort sikt och deras löneutveckling på lång sikt. Även deras boende påverkas. Man blir då och då föremål för olika sysselsättningspolitiska insatser. Efter ett antal år, kanske när man närmar sig 30-årsåldern, tar man sig på ett eller annat vis in på arbetsmarknaden. Om man inte gör detta är risken stor att man utvecklar ett antal följdproblem och övergår till den andra gruppen arbetslösa – de med en mer komplicerad bild.

Den andra gruppen skulle vi kunna kalla den sammansatta och komplexa arbetslöshetens problematik. Detta är en grupp som antingen har en sammansatt problematik av ett eller annat slag och där dessa bakomliggande problem är den egentliga orsaken till skolmisslyckandet. Eller så är det en grupp där skolmisslyckandet har en triggerfunktion och utlöser ett antal negativa symptom/beteenden.

I denna grupp hittar man till exempel psykisk ohälsa såsom depressioner, självskadebeteende, normbrytande beteende etc. Man kan också hitta olika yttringar som följd av olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i dess mildare form. Det kan vara unga som kommer från socialt utsatta familjer där missbruk och normbrytande beteenden utgör en del av livet. Vi hittar grupper med ätstörningar och övervikt och fetma. Vi hittar asocialitet, missbruk och kriminalitet. Yttringarna är många.

Denna grupp utmärks av att de vid

sidan av hjälp med försörjning, bostadsfrågor och arbetsmarknadspolitiska insatser också får eller kräver en hel del insatser från samhällets sida både på kort och på lång sikt.

Den enkla arbetslöshetens problematik - Fatima

Fatima är 23 år gammal. Hon gick ut gymnasieskolan efter ett fjärde extra år med långt ifrån fullständiga betyg. Hon söker halvhjärtat jobb av olika slag men blir sällan kallad till intervju. De få gånger hon kommer till intervju ger hon inte ett särskilt gott intryck. Hon saknar go och framåtanda.

Hon flyttar hemifrån efter något år och får ett andrahandskontrakt. Eftersom hon saknar inkomster och A-kassa (liksom sjukpenninggrundad inkomst) erhåller hon försörjningsstöd från kommunen och bostadsbidrag från försäkringskassan.

Fatima blir föremål för olika sysselsättningspolitiska insatser i kommunens regi. Dessa leder sällan någonstans liksom de kurser hon går i jobbsökeri. Då hon inte är i olika åtgärder hänger hon på stan med kompisar och likasinnade. Genom olika motivationsinsatser från kommunens sida försöker man med blandad framgång förmå Fatima att läsa in sin gymnasiekompetens på Komvux eller folkhögskola. Hon anvisas också ett flertal praktikplatser. Efter ett antal år utvecklas Fatimas liv i endera av följande riktningar:

- Hon fullföljer sin gymnasieutbildning och inträder på arbetsmarknaden ett antal år senare än andra i sin årskull
- Hon utvecklar följdproblem av psykiatrisk natur, social natur eller missbruk och kommer under över-skådlig tid inte in på arbetsmarknaden. Hennes liv kommer på sikt att ha vissa likheter med Selims som vi berättar om nedan.

Den komplexa och sammansatta arbetslöshetens problematik - Selim

Selim är 23 år gammal. Han bor periodvis med sin pappa som har vissa missbruksproblem. I övrigt bor han ensam eller tillsammans med kompisar. Skolan gick inte så bra, med ett undantag – datorer. Selim har en udda men i grund och botten intressant begåvningsprofil. Han är inte svagbegåvad men hans kompetens är inte av det traditionella slaget. Selim är en kille som socialt är lite annorlunda och inåtvänd. Han är socialt understimulerad och saknar vuxnas stöd kring sina studier. Han genomförde det individuella gymnasieprogrammet med måttlig framgång.

Han sitter framför datorn hela nätterna och sover på dagarna. Han missköter sitt utseende och sin hygien och går ofta i trasiga och smutsiga kläder. Han har egentligen aldrig varit inne på arbetsmarknaden. Selim är intresserad av musik. Han spelar synt och drömmer om att slå igenom med sin technomusik eller att bli berömd programmerare/hacker. Han har lätt för att träffa människor på nätet där han kan bygga upp vilken identitet han vill. Han dricker inte mer än andra unga människor. Lite öl och kanske starksprit till helgen.

Både arbetsförmedlingen och socialtjänsten intresserar sig för Selim men han uteblir oftast från planerade möten. Han struntar helt enkelt i att komma. Han får erbjudanden om daglig sysselsättning men känner inte att han passar in. Hans socialsekreterare är frustrerade. De får inget gensvar hos Selim vad de än gör. Selim bryr sig varken om morötter eller om piskor – inte ens om hot att dra in det ekonomiska biståndet. Selim upplevs som passiv, håglös, initiativlös och ointresserad. Han har knappt styrfart i livet. Han lever i en förlängd tonårsvärld.

Fatima – okomplicerad marginalisering

I de tabeller och diagram på sidorna 28-29 är kostnaderna uppdelade i tre delar. Produktionsvärden, det vi kallar

”summa reall netto aktör” som utgör kostnader för alla de typer av offentliga insatser som kan uppstå till följd av marginaliseringen samt ”summa finansiellt netto aktör” som främst handlar om kostnader för försörjning.

I diagrammet ser vi att de långsiktiga totala marginaliseringskostnaderna för perioden 21-65 år för Fatima uppgår totalt sett till cirka 11 miljoner kronor. Den dominerande delen utgörs av produktionsförlusterna som uppgår till cirka 8,5 miljoner kronor. De reala kostnaderna för olika insatser är ganska små eftersom Fatima är en person med rätt små sidoproblem vid sidan av sin marginalisering.

I tabellen ser vi motsvarande siffror för 1,2,3,5,30 och 45 år. Vi kan då snabbt utläsa att den årliga vinsten av att förkorta Fatimas marginalisering med ett år uppgår till cirka 300 000 kronor i form av reala vinster och knappt 90 000 kronor i finansiella vinster – lättnader i form av mindre kostnader för ekonomiskt bistånd och/eller socialförsäkringssystemet.

Selim – komplex sammansatt marginalisering

I diagrammet ser vi motsvarande analys för Selim, den unge mannen med något mer komplex problematik. Vi ser då att de totala kostnaderna för hans marginalisering under perioden 21-65 år uppgår

till cirka 14 miljoner kronor. Här ser vi att de reala kostnaderna, till följd av den sidoproblematik han bär med sig uppgår till cirka 3 miljoner kronor. Det förklarar huvuddelen av skillnaden i kostnader mellan honom och Fatima.

I tabellen återkommer samma analys fördelad på olika tidsperioder. Här kan vi till exempel se att om vi till följd av en klok insats skulle kunna förkorta Selims tid i marginalisering från fem till två år – det vill säga en vinst på tre år – skulle den totala samhällsvinsten uppgå till mer än 1,6 miljoner kronor varav de reala vinsterna utgör mer än 1,2 miljoner kronor.

HOVSJÖBYGGARNA

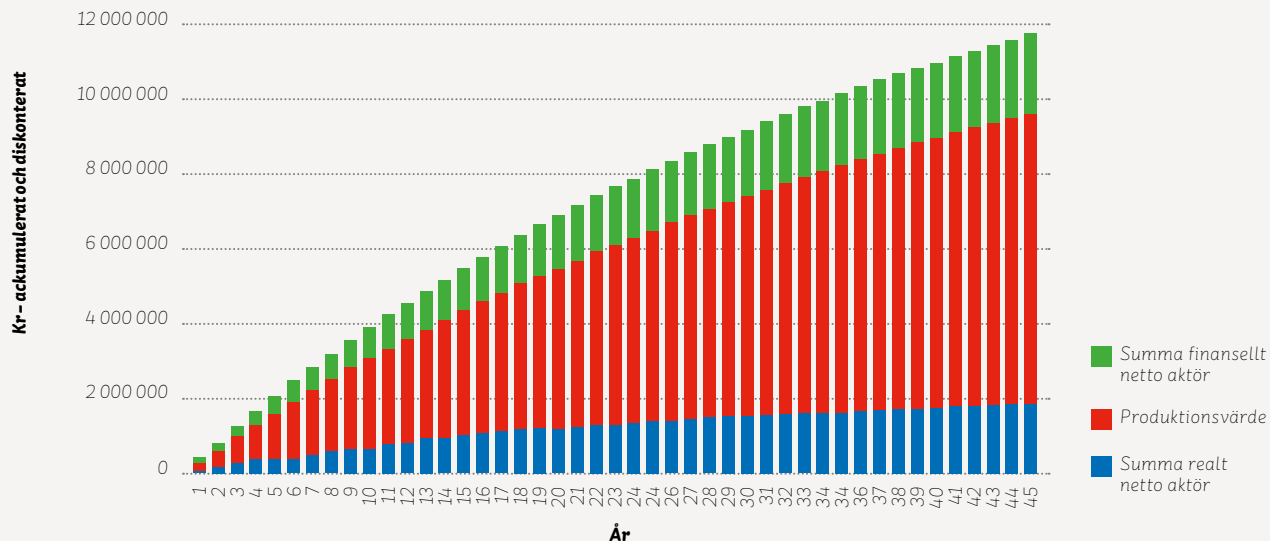
Idén bakom Hovsjöbyggarna

I Hovsjö finns ett stort antal lägenheter som står inför omfattande renoveringar. I området råder stor arbetslöshet. I januari 2011 startades därför en helt ny verksamhet där de boende i Hovsjö är med och renoverar sitt bostadsområde i kombination med att de utbildas till plattsättare, träarbetare, betongarbetare eller murare. Detta har skett som ett samarbete mellan Arbetsförmedlingen, det kommunala bostadsföretaget Telge Hovsjö och det sociala företaget Basta.

Under ett år är målet att ett antal lägenheter ska genomgå en totalrenovering. Utbildningen som sker i två steg

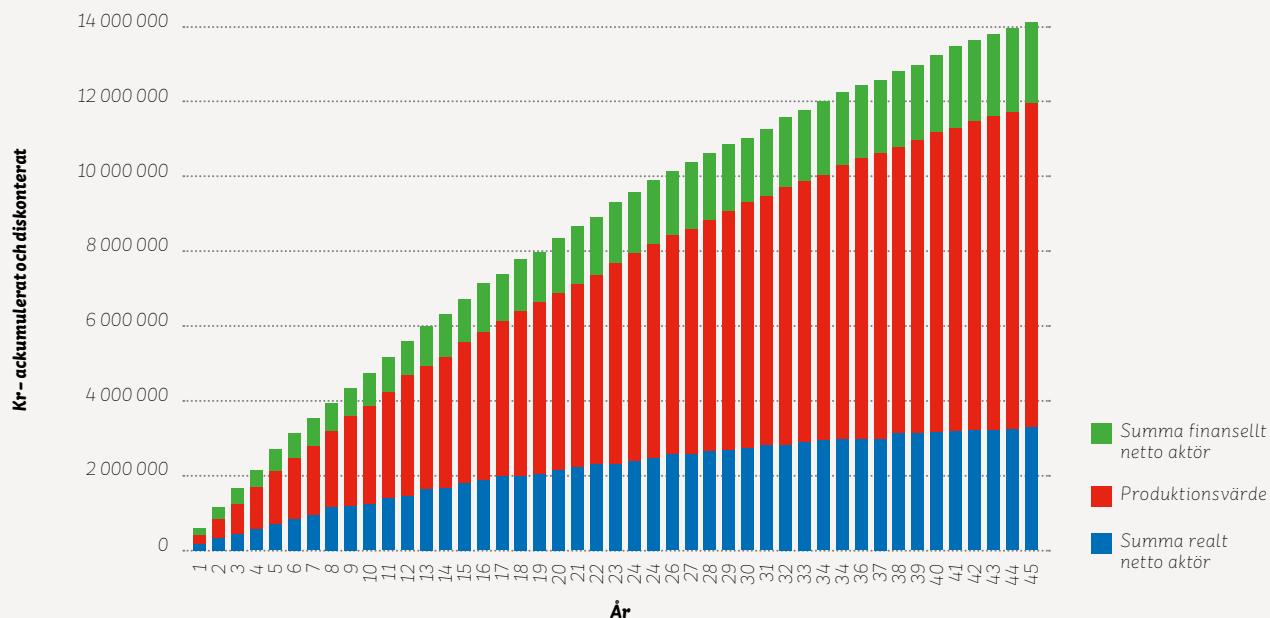

DEN ENKLARE ARBETSLÖSHETENS PROBLEMATIK - FATIMA ACKUMULERAT AGGREGAT

	21	22	23	25	50	65
Aggregerat netto	1	2	3	5	30	45
Summa reall netto aktör	21 830	42 820	63 003	101 071	392 584	470 411
Produktionsvärde	285 600	565 708	840 429	1 374 123	6 557 152	8 652 951
Summa finansiellt netto aktör	87 000	170 654	251 090	402 801	1 564 583	1 874 749

KOMPLEX SAMMANSATT MARGINALISERING – SELIM ACKUMULERAT AGGREGAT

	21	22	23	25	50	65
Aggregerat netto	1	2	3	5	30	45
Summa reall netto aktör	150 533	295 277	434 453	696 954	2 707 149	3 243 819
Produktionsvärde	285 600	565 708	840 429	1 374 123	6 557 152	8 652 951
Summa finansiellt netto aktör	126 500	248 135	351 685	525 620	1 819 688	2 196 736

och fyra moduler har flera syften. Steg 1 bygger på en verksamhet som alla kan söka och delta i oavsett bakgrund, mål och ambitioner. Första modulen i steg 1 innehåller främst introduktion. I andra modulen kan deltagare som inte har som mål att läsa teoretiska kurser välja att bara göra praktik. Till steg 2 och modul 3 och 4 fortsätter endast de deltagare som har som mål att fullfölja den teoretiska utbildningen i kombination med praktik och på så vis fullfölja en fullständig grundutbildning till plattsättare, träarbetare, murare eller betongarbetare. De som går steg 2 är i verksamheten under ett år. Deltagare som inte vill fullfölja en hel grundutbildning avslutar utbildningen efter 6 månader.

Utbildningen har haft sin bas i Hovsjö. Praktiken har förlagts till lägenheterna, teorin samt praktiskt lärande till en lokal i området som ska rustats för ändamålet. Viss undervisning har även skett ute på Basta i YES-utbildningens lokaler på gården Sättravik.

20 personer har genomfört denna utbildning. Av dessa har 9 personer (1 kvinna och 8 män) klarat alla teoretiska och praktiska moment i utbildningen till träarbetare. Dessa personer fick lärlingsanställning enligt yrkesutbildningsavtalet på Peab.

Grundantaganden

Då vi räknat på de socioekonomiska effekterna av Hovsjöbyggarna har dessa kalkyler baserats på ett antal grundantaganden som av försiktighetsskäl hållits låga för att inte riskera överdriva projektets effekter.

- Kalkylen avser de 20 personer som genomgått utbildningen
- Hälften av dem har måttlig/betydande och hälften liten/måttlig rehabiliteringsproblematik (AM 2 AM3)
- Projektet kostar 2 miljoner kronor att driva
- Utan projektet skulle 20 procent av

dem ta sig in på arbetsmarknaden på egen hand

- Projektet har lyckats hjälpa 45 procent (9 av 20) av dem in på arbetsmarknaden
- Dessa 9 personer skapar ett fullt produktionsvärde först det fjärde året man befinner sig i arbete
- För övriga uppstår ingen effekt alls av projektet
- Lönenivån på de som kommer in på arbetsmarknaden uppgår till 23 000 kronor per månad
- Även för de som lyckas kommer att kvarstå en förhöjd välfärdskonsumtion (10 procent) till följd av de problem man bär med sig sedan tidigare
- Tidshorisonten i kalkylen är 15 år

Om de kvarstår utanför arbetsmarknaden i 15 år

Låt oss börja med att studera vad som skulle hända om man inte gjorde något med denna grupp människor och deras utanförskap som en följd

av detta skulle bestå de kommande 15 åren. I tabellen på sidan 54-55 ser vi att de långsiktiga kostnaderna för detta scenario uppgår till cirka 175 miljoner kronor. De största kostnaderna utgörs av produktionsförluster med nästan 90 miljoner kronor. De kommunala förväntade kostnaderna för detta uppgår till cirka 17 miljoner kronor.

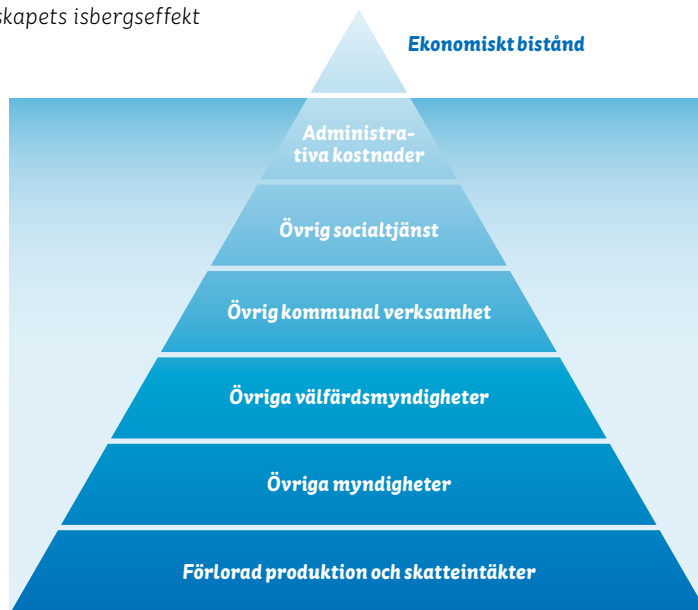
Resultat vid 45 procents projektframgång

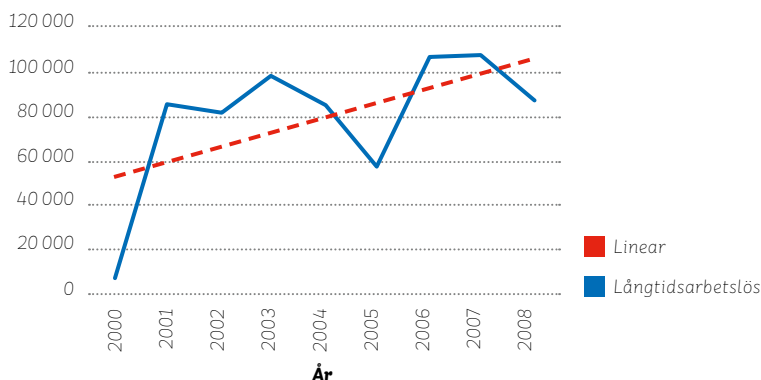
I diagrammen på sidan 32-33 visas de långsiktiga effekterna av projektet för de 9 personer som genom projektet har fått arbete. Vi ser då att de totala vinsterna under en femtonårsperiod uppgår till cirka 72 miljoner kronor. Den stora vinsten utgörs av det produktionsvärde som skapas till följd av detta – cirka 5 miljoner kronor. Den kommunala vinsten för detta uppgår långsiktigt till cirka 8 miljoner kronor.

Krav för break even inom en mandatperiod

Detta projekt har varit mycket framgångsrikt så till vida att man på kort tid lyckats få in 9 personer i arbete. Men det kan kanske, i varje fall rent

Utanförskapets isbergseffekt

teoretiskt, vara intressant att se hur duktig man i ett projekt av detta slag behöver vara för att med en budget på 2 miljoner kronor passera break even under en mandatperiod. Svaret på detta visas i diagrammen. Vi ser då att break even pasaseras år 4 och detta bygger på ett antagande om att framgångsnivån i projekt är 7 procent eller drygt en av de 20 deltagande i projektet. Vid detta antagande blir den långsiktiga vinsten på 15 år mellan 6 och 7 miljoner kronor.

Fastighetsvärden och sociala förhållanden

*"Bostadsföretagens viktiga roll som samhällsbyggnadsaktör har befasts i exemplet Herrgården. Uteblivna åtgärder har resulterat i en beräknad extra samhällskostnad på 10 000 kr per lägenhet/år för att hantera bränder och kriminalitet när området inte fungerar socialt."*³⁹

Vi har tidigare pekat på att de sociala förhållandena också leder till en urgröpning av det sociala kapitalet i ett område och att detta i sin tur påverkar fastighetsvärdena. Detta har studerats i flera olika projekt av Boverket. I Hovsjö äger Telge Hovsjö 1 670 lägenheter. Om Boverkets siffror överförs till Telge Hovsjö innebär det att kostnaderna för detta årligen uppgår till 16,7 miljoner kronor. I den ovan citerade rapporten anges också att ett av de verkningsfulla instrumenten för att reducera dessa kostnader handlar om att återställa bostadsmiljön i stället för att satsa på storskaliga förnyelseprogram.

*"För att nå företagsekonomisk genomförbarhet och hållbar positiv områdesutveckling bör insatser i storskaliga bostadsområden främst inriktas mot att återställa bostadsmiljön istället för storskaliga förnyelseinsatser. Därtill måste de fysiska åtgärderna förenas med kontinuerliga sociala insatser med utgångspunkt i det lokala behovet."*⁴⁰

Det är precis så man agerat i Hovsjö. Man har mobiliserat de boende, inte minst de unga, i en arbetsprocess som syftar till att skapa en bättre bostadsmiljö. Det har gjorts på ett sådant sätt att en social mobiliseringsprocess genomförts som ett led i den yttre upprustningen av miljön.

I Hovsjö, som i princip alla bostadsområden, avgörs alltså en fastighetsvärde av två delar, fastighetens objektiva värde och dess subjektiva värde. I det subjektiva värdet ligger framförallt dess sociala lokalisering. Man skulle kunna beskriva detta ekonomiska mervärde som ett uttryck för lägenhetens sociala kapital. På samma sätt är fastigheter i socialt utsatta områden värderade lägre än till sitt objektiva värde till följd av ett svagt eller rentav negativt socialt kapital. Konsultföretaget Evidens⁴¹ har tittat på betalningsviljan för bostäder i Södertälje i allmänhet och Hovsjö i synnerhet. I Hovsjö uppgår den till 870 kronor per kvadratmeter och år. Låt oss nu anta att till följd av våld och annan social oro i området är betalningsvilja 10 procent lägre än vad den annars skulle vara. Vilka kort- och långsiktiga ekonomiska

effekter leder detta till?

Eftersom det finns 120 000 kvadratmeter lägenhetsyta i Telge Hovsjö bestånd kan vi direkt se att detta leder till en årlig kostnad på cirka 10,4 miljoner kronor. Men den årliga betalningsviljan utgör på sätt och vis bara en spegling av fastighetens bedömda värde. Om vi antar att fastighetens livslängd är 50 år och vi diskonterar framtida intäkter och kostnader med 4 procent kan vi i diagrammet på sidan 34 se att detta leder till en ackumulerad förlust av fastighetsvärdet på cirka 230 miljoner kronor.

Denna siffra skulle på så sätt kunna sägas vara ett uttryck för hur fastigheterna i området har ett lägre marknadsvärde till följd av våld och andra negativa sociala fenomen. Intressant att notera är att denna siffra ligger klart i underkant i jämförelse med Boverkets analys ovan.

DET SOCIALA KAPITALET, FLYTTMÖNSTER OCH EKONOMISKA EFFEKTER

Kostnaderna för en inverterad gentrifiering

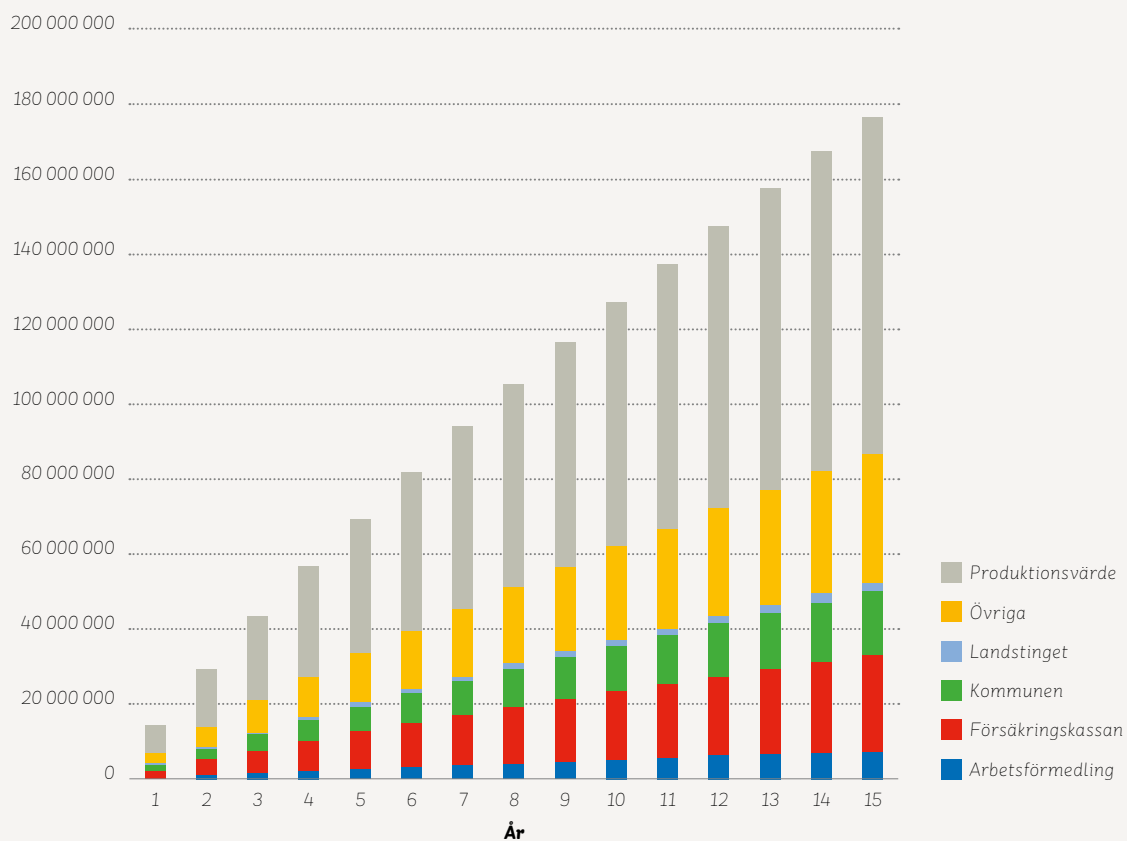
Om man ser på situationen ur ett systemteoretiskt perspektiv blir det ganska tydligt hur fastighetsvärden och det sociala kapitalet samspelar. Detta kan ske genom negativa onda cirklar av det slag vi beskrivit i tidigare kapitel. Men det kan också beskrivas som goda självförstärkande cirklar. Det finns rikligt med sådana fenomen skildrade i stadsplaneringslitteraturen. Berättelserna om hur tidigare nedgångna områden har fått en helt annan status och därmed också helt andra fastighetsvärden. Det kallas med en anglifierad term gentrifiering.

*"Gentrifiering (av engelska gentry, ungefär herrskapsklass) är ett begrepp inom stadsplanering och byggnadshistoria som betecknar en social statushöjning av ett område. Gentrifiering sker exempelvis genom påkostade nybyggen, eller genom nyinflyttning av invånare med betydligt högre inkomster än den ursprungliga befolkningens."*⁴²

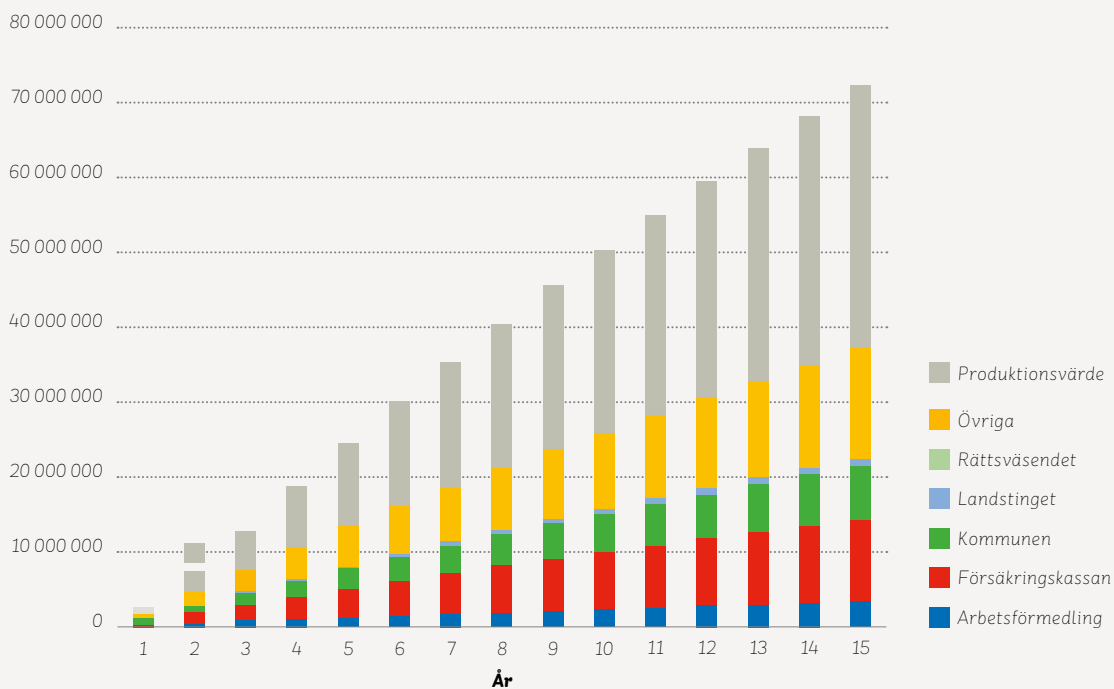
³⁹Bromé, Ekonomiska effekter relaterade till åtgärder i bostadsområden, bilaga 3 till rapporten Socialt hållbar stadsutveckling, Boverket & KTH, 2010,

⁴⁰ibid, ⁴¹Utmaningar och möjligheter på bostadsmarknaden i Hovsjö, 25/5 2010, ⁴²Wikipedia

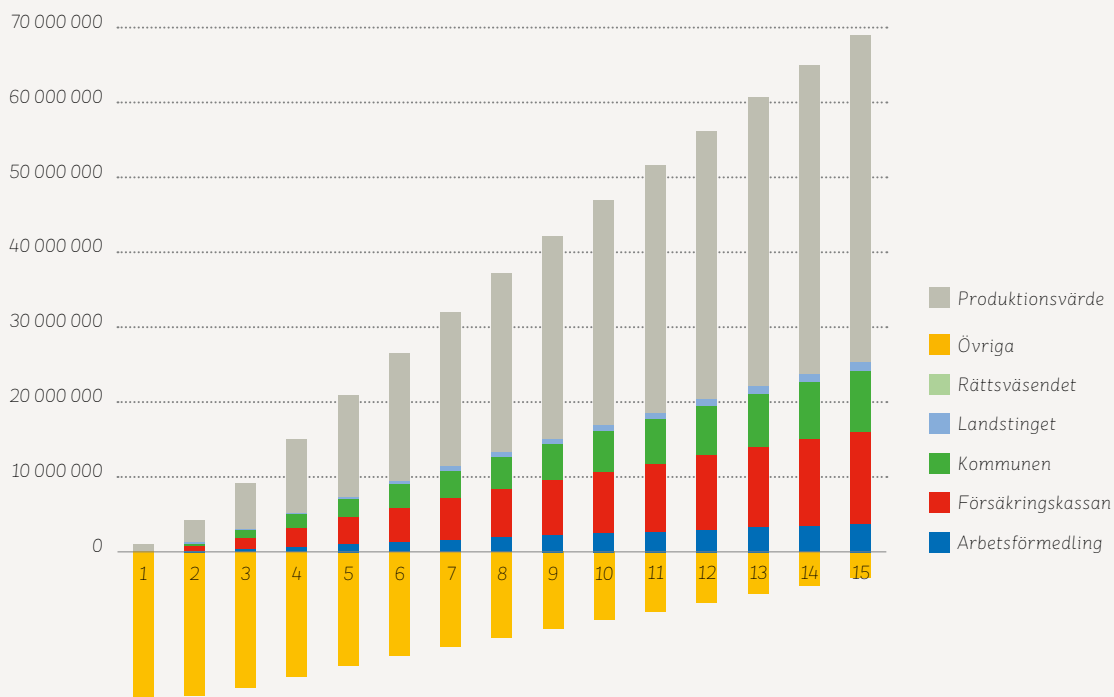
OM DE KVARSTÅR UTANFÖR ARBETSMARKNADEN I 15 ÅR

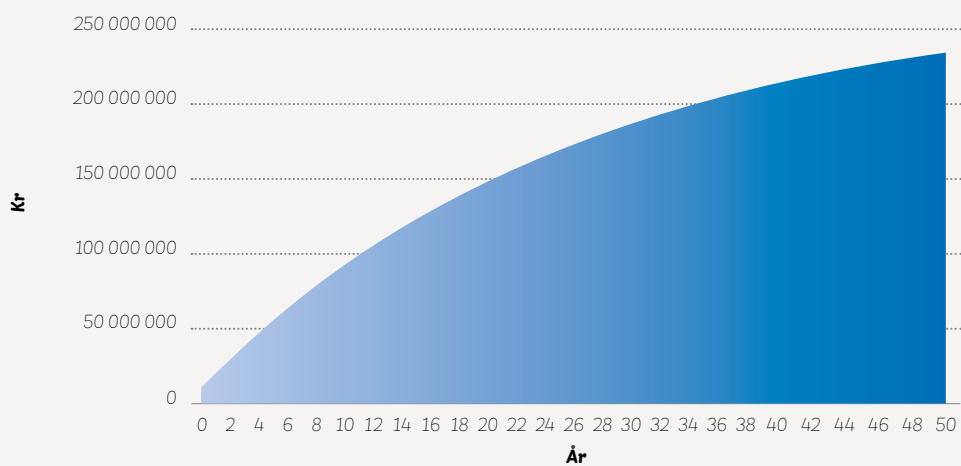
RESULTAT VID 45 PROCENTS PROJEKTFRAMGÅNG

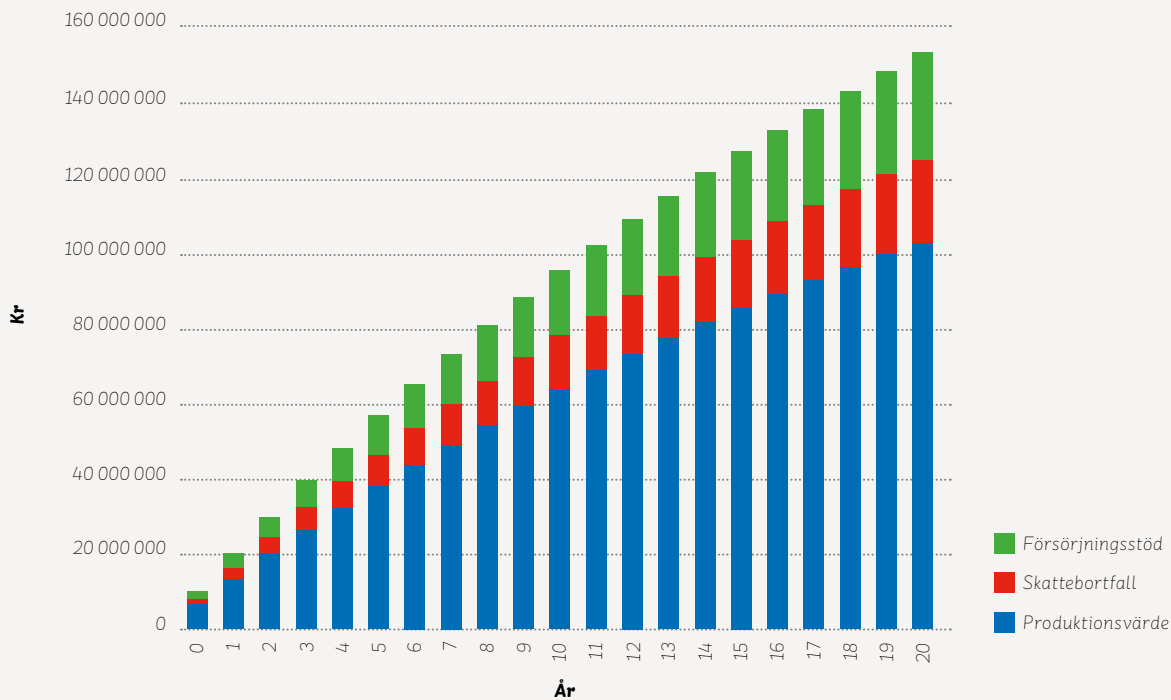
KRAV FÖR BREAK EVEN INOM EN MANDATPERIOD

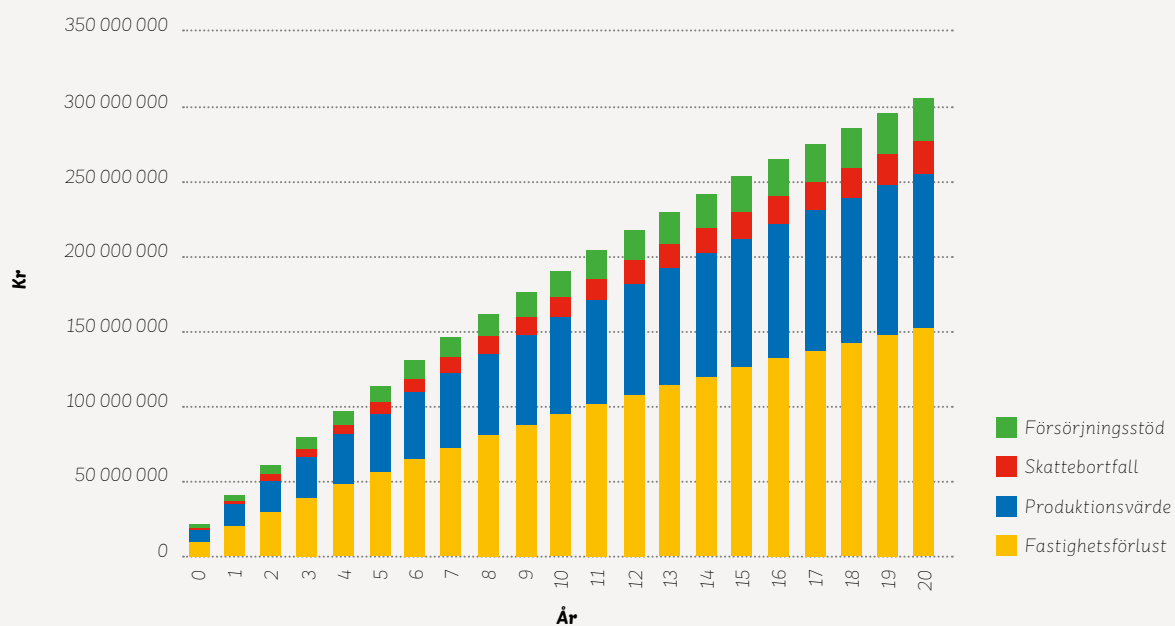
ACKUMULERAD DISKONTERAD FÖRLUST AV FASTIGHETSVÄRDE

FLYTTMÖNSTER 20 HUSHÅLL

KOMBINATIONSEFFEKTEN

Man brukar tala om områden som Söder i Stockholm och Mollenvången i Malmö eller SOHO i New York som exempel på sådana fenomen. Man brukar tala om detta som att skapa en utvecklingsprocess präglad av självförstärkande goda cirklar på det sätt som illustreras i figuren ovan.

Mekanismerna är ganska tydliga. Ett område som får ett gott rykte, får också en ökad efterfrågan på bostäder. Det gäller i synnerhet i Stockholmsregionen med ett ständigt högt efterfrågetryck på bostäder. Den ökade efterfrågan leder till förhöjd betalningsvilja, vilket i sin tur leder till stigande fastighetsvärden (fastighets subjektiva värdefaktor). När det händer ökar fastighetsägarnas investeringsvilja vilket i sin tur objektivt bekräftar den subjektiva ökningen av det goda ryktet. Och så är den goda cirkeln skapad.

Det vi här är intresserade av är det motsatta – negativa onda cirklar i form av en omvänd gentrifiering. Det som ibland brukar beskrivas som slumlord-effekten. Det vill säga fastighetsägare som inte sköter sina områden, inte vårdar fastigheterna och är ute efter snabba vinster. Normalt sett ett fenomen vi tänker oss i andra länder men knappast i Sverige. I en nyligen publicerad artikel⁴³ visar författarna med utgångspunkt i området Herrgården i Malmö att detta fenomen även förekommer i vårt land.

Effekterna av social oro i ett område

blir att de skötsamma hyresgästerna lämnar området och mindre skötsamma människor flyttar in. Vi har räknat på en situation där vi tänker oss att 20 arbetande personer med en månadsinkomst på 21 000 kronor av sociala skäl (som en förhöjd våldsnivå eller kriminalitet, brända bilar etc.) lämnar både Hovsjö och Södertälje kommun. Dessa ersätts av 20 personer (hushåll) utan arbete som erhåller försörjningsstöd med 8 000 kronor i månaden. Detta motsvarar cirka 1,2 procent av Telge Hovsjös 1 670 lägenheter.⁴⁴

Ärligen leder detta till att man i detta område tappar drygt 7 miljoner kronor i produktionsvärden, 1,5 miljoner kronor i skatteinkomster och får cirka 1,9 miljoner kronor i kostnader för försörjningsstöd. Det kanske inte ser så alarmrande ut. Men de långsiktiga effekterna är betydande. I ett 20-årsperspektiv handlar det om cirka 150 miljoner kronor. Begränsar vi oss enbart till de finansiella effekterna för Södertäljes del innebär det 28 miljoner kronor i ökade kostnader för försörjningsstöd och 22 miljoner kronor i minskade skatteintäkter. Ett socialt negativt flyttmönster på 20 hushåll leder alltså på 20 års sikt till finansiella effekter för Södertälje kommun på 50 miljoner kronor.

En kombinationseffekt

Vi har nu sett att den sociala oron i ett

område som Hovsjö, via det reducerade sociala kapitalet, kan leda till effekter på både fastighetsvärden och befolkningssammansättning. Om vi summerar dessa båda effekter ser vi resultatet i diagrammet på sidan 34-35.

Med en viss varning för att vi delvis summerat äpplen och päron i samma diagram skulle man kunna säga att det visar de ackumulerade, långsiktiga, kollektiva effekterna av social oro i ett område som Hovsjö. Betalningsviljan för hyra ligger 10 procent lägre och befolkningssammansättningen förändras genom att 20 hushåll med arbete flyttar ut och 20 hushåll som är bidragstagare flyttar in i området.

Summan av detta blir under en 20-årsperiod strax över 305 miljoner kronor. Om Hovsjö har 5 000 invånare, vilket är ungefär vad man tror idag, leder detta till en kostnad om 60 000 kronor per person eller 182 000 kronor per lägenhet.

Slutnorr kring den socioekonomiska diskussionen

Vi har nu ur flera olika perspektiv skildrat de långsiktiga socioekonomiska effekterna av den sociala situationen i Hovsjö. Vi har konstaterat att de är överraskande höga, att de drabbar många aktörer och sker under lång tid.

- Varje ung människa vi riskerar att tappa till följd av skolmisslyckanden tidigt i livet leder till samhällskostnader på mellan 10 och 15 miljoner kronor
- Resultatnivån på Hovsjöskolan kan leda till en långsiktig samhällskostnad på cirka 2,7 miljoner kronor för de cirka 200 elever vi här räknat på
- Den låga förvärvsfrekvensen i stadsdelen kan leda till samhällsförluster på strax under 6 miljarder kronor eller 3-4 gånger mer än kommunens samlade pensionsskuld
- Effekterna av detta i form av negativa befolkningsomflyttningar och vikan-de fastighetsvärden kan för Hovsjö i

⁴³Blomé & Lind, The return of the Swedish slumlord, 2010, KTH & Malmö Universitet, ⁴⁴I kalkylen utgår vi från att flyttningen leder till att personer lämnar eller flyttar in i kommunen som helhet

ett 20-årsperspektiv uppskattas till drygt 300 miljoner kronor eller 180 000 kronor per lägenhet

- Å andra sidan leder offensiva satsningar som Hovsjöbyggarna redan vid mycket måttliga framgångar till avkastningstal på 20-30 gånger pengarna i ett 20-årsperspektiv.

Hur länge har Södertälje kommun råd att låta sakernas tillstånd fortgå? Bortsett från alla mänskliga värden som står att vinna på att bryta utförskapet i stadsdelen vore det ur ett ekonomiskt perspektiv en utomordentligt god affär att med kraft fullfölja och utveckla de framgångar Hovsjösatsningen påbörjat.

Det är ingen underdrift att påstå att Hovsjö idag är oerhört socialt underinvesterat. Vi har i tidigare kapitel visat att stora resurser plöjs ner i Hovsjö varje dag för att bidra till att vidmakthålla utförskapet. Vi kallar det för medberoendeproblematiken. Men mycket begränsade resurser sätts in för att bidra till att bryta utförskapet.

DET UNIKA MED HOVSJÖSATSNINGEN

"Man kan inte stiga ner i samma flod två gånger", eller "still confused but on a higher level".

Varje social utvecklingsprocess är i någon mening unik. Vi har genom åren följt, studerat, utvärderat eller arbetat med något hundratal sociala utvecklingsprocesser och lärt oss att det finns vissa mönster som är återkommande och andra som är lite mer unika. I Hovsjösatsningen är kanske det strukturellt allra mest slående att processen drivs av ett fastighetsbolag. Telge Hovsjö är en mycket aktiv och gränsöverskridande aktör. De offentliga förvaltningarna, kanske främst de kommunala aktörerna, har under en längre tid hållit en genant låg profil. Man skulle kunna tala om den offentliga reträtten från Hovsjö. Då vi försökt fånga det unika har vi hittat fem faktorer som mer än andra sticker ut som unika. De återfinns i figuren nedan.

Den första och mest uppenbara faktorn är det territoriella perspektivet – det förhållandet att huvudaktören i processen också är geografiskt och territoriellt bunden till området. Genom detta förhållande uppstår med automatik två saker – först och främst långsiktigheten. Man kommer inte att vara en aktör som lämnar området då man är klar och har genomfört ett utvecklingsprojekt. Man kommer att stanna kvar. Detta i sin tur har stor betydelse för tillit, trovärdigheten och uppbyggnaden av det sociala kapitalet. Men det leder också med en viss automatik till ett hängrännetänkande. Man har inte det automatiska stuprörsperspektiv som uppstår i en funktionellt hierarkisk organisation. Därmed skapas också en god grund för gränsöverskridande lösningar och helhetstänkande.

Detta leder över till den andra faktorn – mång- eller multidimensionaliteten. En följd av det territoriella perspektivet är att Hovsjösatsningen har ett tvärsektoriellt och lokalt perspektiv vilket per definition innebär att man inte har det stuprörstänkande som utmärker funktionellt hierarkiska organisationer. Därmed har man förutsättningar för ett helhetstänkande i stället för ett sektorstänkande som gör verksamheten unik. Detta skapar också förutsättningar för synergieffekter och en sorts skogsbrandseffekt eller social smittoeffekt –

goda insatser inom ett område tenderar att läcka vidare till ett annat.

Detta har också lett till att man i verksamheten på ett smidigt sätt kunnat länka samman typiskt hårda frågor som fastighetsrenovering, fastighetsunderhåll och yttre skötsel av ett område med mjuka frågor som sociala relationer och sociala mobiliseringsprocesser. Detta har också varit ett konkret sätt att både skapa och att utnyttja synergieffekter och goda sociala smittoeffekter. Konsekvensen har blivit att resurser som ursprungligen avsett investeringar i hårda frågor som fastigheter samtidigt har kunnat användas för att bygga upp det sociala kapitalet. Goda synergieffekter har uppnåtts.

Detta har också blivit möjligt genom att man från ledningens sida konsekvent och från första dagen sett Hovsjösatsningen, inte som något projekt, utan som en del i ett betydligt större och mera långvarigt större sammanhang. Man har fokuserat mer på den framåtgående rörelsen än konkreta punktframgångar och därmed satt ut hålligheten, långsiktigheten och som en följd av detta trovärdigheten i fokus.

Den femte punkten är ledningen av processen som naturligtvis präglats av Telge Hovsjös vd och hans närmaste medarbetare. Sättet på vilket man upprättat relationer med de boende, sättet på vilket man knutit samman nätverk och byggt det sociala kapitalet har skapat trovärdighet och förtroende hos de boende.

Samtliga dessa fem delar hänger naturligtvis ihop. Och som vi pekat på tidigare är det den unika helheten som utgör det speciella i området. Ingen enskild del.

Sammanfattning

Långsiktighet och uthållighet

"In the long run we are all dead"⁴⁵

Det är alltid lätt att sitta på läktaren och ha åsikter om hur spelet ska spelas på plan. Det är lätt att kritisera och betygssätta, särskilt om man inte själv varit ute på plan själv. Det finns många samhällsvetare i mental kostym och med välfylld portfölj som aldrig skaffat sig SUN – Skit Under Naglarna. Därför är det i viss mån lite problematiskt att värdera Hovsjösatsningen. Men trots denna reservation är vår bild tämligen entydig. Hovsjösatsningen har varit lyckad och framgångsrik.

Man har genomfört något så unikt som de första stegen i en förändring av andra graden, inte minst genom en serie av mönsterbrytande handlingar. Man har hittat ett spännande och unikt sätt att väva samman den sociala mobiliseringen med mobiliseringen av bostadsbeståndet. I detta avseende har man gjort vad andra pratat om. Från prat till verkstad. Hovsjöbyggarna utgör en av de tydligaste manifestationerna av detta. Hovsjösommar som har genomförts sex år i rad med totalt sett 500 ungdomar utgör ett annat exempel på detta. Man har också i praktisk handling visat på kopplingen mellan fastighetsvärden och de sociala förhållandena. Därmed skulle man kunna utgöra inspirationskälla både för andra allmännyttiga bostadsföretag men även privata värdar och bostadskooperationen. Man har också konkret tillämpat ett socialt investeringsperspektiv på de satsningar man gjort. Man har i handling visat att människor inte är en kostnad utan kan omvandlas till en resurs.

En avgörande komponent i den strategi som tillämpats i Hovsjösatsningen är mångdimensionaliteten i insatser och det aktiva utnyttjandets av positiva synergieffekter. Man använder delar av det fysiska renoveringskapitalet för att skapa

social mobilisering i form av Hovsjöbyggarna och Hovsjösommar. Man väver samman medborgarnas och de boendes perspektiv med myndighetsperspektivet genom att låta de boende ha majoritet i företagets styrelse. Man kombinerar bostadsföretagets insatser med kommunens resurser genom att ta över driften av fritidsgården. Man intervenerar i skolans verksamhet genom att etablera samarbete och genom att sätta upp höjda skolresultat som en del i företagets affärsplan. Hela angreppssättet vittnar om den sunda brist på respekt för statiska organisatoriska gränser som utmärker ett systemtänkande.

Viktiga är också alla de symbolhandlingar som utförts ensamt eller tillsammans med andra aktörer. De utgör inslag i byggandet av en vision. Kungabesöket (vi är viktiga), etableringen av en närpolisstation (trygghet är viktigt), skapandet av Hovsjö Hub (här tror vi på framtiden) där K2-projektet har etablerats (här ska skapas jobb på riktigt) utgör sådana viktiga symbolhandlingar.

De som drivit Hovsjösatsningen pekar på att det momentum i form av rörelse och tempo som man kan skapa i en organisation med korta snabba och enkla beslutsvägar utgör en fördel då det gäller att hålla procesen levande. Ett tempo som sällan är möjligt att hålla i en politiskt styrd organisation. Springer man fort och gör det bra så får man ofta vara ifred som någon klok person sa.

Problemet i Hovsjö är naturligtvis inte unikt. Och det beror inte på brist på resurser. I Hovsjö plöjer samhället ner oerhörda resursvolymen årligen. Problemet är att i stort sett alla resurser används för att underlätta fortsatt utanförskap, individuellt och kollektivt. Man kan tycka att Tillväxtverkets dryga 30 miljoner kronor är en stor summa pengar. Men det beror på vad man jämför med. 30 miljoner kronor motsvarar ungefär vad de

livslånga kostnaderna för två ungas skolmisslyckanden som leder till att man aldrig kommer in på arbetsmarknaden. 30 miljoner kronor motsvarar ungefär 1 procent av det förväntade framtida utanförskapet för de 200 Hovsjöungdomar som statistiskt sett har en sådan framtid framför sig om inget radikalt görs. En av de Hovsjöungdomar som var på väg att hamna i ett utanförskap heter Isa Mete. Vi avslutar vår rapport med en artikel om honom. Den har tidigare publicerats i hyresgästtidningen Hovsjöbo.

⁴⁵Ett citat ofta tillskrivet nationalekonomen John Maynard Keynes,

Inga fler snabba cash för Isa

Ingen utbildning. Inget jobb. På väg in i kriminalitet. För fem år sedan var det Isa Metes vardag, och så kunde det ha fortsatt. Men livet tog en ny vändning.

– Jag skulle säkert sitta inne om jag fortsatt som jag gjorde då. Mitt liv skulle ha sett helt annorlunda ut.

Isa Mete, 23 år, är säker på sin sak. Hade han fortsatt med bus, som han själv kallar det, hade han inte suttit här i dag. Men det gör han. Han har fått en andra chans och tagit väl vara på den.

Isa är född och uppvuxen i Hovsjö. Här finns familj, släkt och vänner. Det är här han har spelat fotboll med kompisarna, hängt på fritidsgården och gått i skolan. Men det var också här han började med mindre brott som kunde ha fortsatt till något större och kostat honom friheten.

– Vi var ett stort kompisgäng och vi yngre såg upp till de äldre, vi ville vara som de. Om någon gjorde något följde vi andra efter, säger Isa.

Han berättar att det inte fanns något att göra i Hovsjö. När fritidsgården

stängde för kvällen fortsatte gänget ut i området. Behövde man pengar såg man till att skaffa det, på ett eller annat sätt. Det var snabba pengar som spenderades lika snabbt, att spara för framtiden fanns inte på kartan.

– Ungdomar behöver sysselsättning, annars begår de brott för de har inga pengar, inget att göra. Man kan inte ta av föräldrarna hela tiden.

Grundskolan tog Isa lätt på, den var en lek. Och strax innan det var dags att ta studenten från frisörlinjen hoppade han av. Det var strul och tjafs, inget som han vill prata om i dag. Då hade han inga drömmar, han levde för dagen. De vuxna tyckte att han skulle skaffa sig en utbildning och jobba, men det struntade han i. Vad visste de, liksom?

Men för ungefär fem år sedan hände något. Han blev kontaktad av det nybildade bostadsbolaget Telge Hovsjö. För-

utom traditionellt fastighetsunderhåll skulle bolaget fokusera på människorna i Hovsjö. Genom delaktighet skulle det snart fyrtioåriga miljonprogramsområdet komma på fötter. De svarta tidningsrubrikerna om bilbränder och stenkastning skulle vändas till stolthet och gemenskap.

Isa började hjälpa bolaget med olika saker. Han fick ett förtroende, någon trodde på honom. Han har bland annat varit med och anlagt konstgräsplanen, jobbat med fastighetsskötsel, nattvandrart och varit med i sommarjobbprojektet Hovsjösommar. Tillsammans med kompiserna Fadi och arbetskooperativet Basta har han tillverkat den speciella Hovsjöbänken som tack vare sin konstruktion inte ska gå att vandalisera. Bänken finns i hela Hovsjö.

– Jag blir glad när jag ser att någon sitter på den, säger Isa. Precis som när jag ser barnen spela på konstgräsplanen. Det är kul att se att man har varit med och bidragit till att det har blivit bra.

Nu har han gått klart den ettåriga byggutbildningen Hovsjöbyggarna som är ett samarbete mellan Telge Hovsjö, Basta och Arbetsförmedlingen. Han går som lärling hos ett byggföretag och håller precis på att riva delar av den gamla Hovsjöskolan som ska göra plats för områdets nya knutpunkt Hovsjö Hub. Han är förlovad med flickvännen Tamara och planerar för bröllop om ett år. Tankarna på framtiden är ljusa, och Isa drömmer om att någon gång kunna starta ett eget företag.

– Jag har ett helt annat liv nu och trivs mycket bra. Tror man på ungdomarna och ger dem jobb har de något att kämpa för, det är jag ett levande bevis på.

Text och bild Linn Lillieborg

REFERENSER & RAPPORTER SOM HAR SIN UTGÅNGSPUNKT I SOCIOEKONOMISK ANALYS SEE & OFUS 2012-09-20

Nedan anges några av de studier vi genomfört som har beröring med detta arbetsområde. De flesta av dem finns tillgängliga på våra hemsidor www.ofus.nu, www.seeab.se samt www.socioekonomi.se och går utmärkt att ladda ner. Några av dem finns dessutom tillgängliga på engelska.

Lundmark & Nilsson, Utvärdering av ADHD-projektet på Norrtäljeanstalten, OFUS & Kriminalvården, 2010.

Lundmark & Nilsson, En skillnad som gör en skillnad – en metodutvärdering och socioekonomisk analys av Mission Possible, OFUS & Fryshuset, 2011.

Lundmark & Nilsson, Skuldsättning ur ett socioekonomiskt perspektiv – OFUS & Konsumentverket, 2011.

Lundmark & Nilsson, Vänd dem inte ryggen – socioekonomisk analys av destruktiva subkulturer, OFUS & Fryshuset, 2012.

Lundmark, Nilsson & Wadeskog, OFUS, 1997, Sara Söderberg, en studie om samverkan och samhällsekonomi kring personer med ryggont.

Lundmark, Nilsson & Wadeskog, OFUS, 2000, Eva-Britt Larsson – en person med psykosociala arbetshinder.

Lundmark, Nilsson & Wadeskog, OFUS, 2008, 1+1=3, en analys av samverkan och socioekonomiska effekter av rehabprojektet ITOK, SEE, KVS & SLL.

Nilsson, 1987, 20 maj 2007, en framtidsstudie av Södertälje Kommun, SEE & Södertälje Kommun.

Nilsson, OFUS, 2000, Svempa Johansson, missbrukare eller företagare, en analys av de samhällsekonomiska konsekvenserna av arbetskooperativet Basta.

Nilsson, 2008, Den osynliga lönsamheten - Tullens beslag av heroin och amfetamin ur ett socioekonomiskt perspektiv, SEE.

Nilsson, 2008, Samverkan i Sörmland – en analys av Sörmlands Samordningsförbund - RAR, OFUS & RAR.

Nilsson, 2009, Socioekonomisk investeringskalkyl kring ett projekt med en vidgad arbetsmarknad i Jönköpings Län, OFUS & Regionförbundet i Jönköpings Län.

Nilsson, 2010, De unga, utanförskapet och arbetsmarknaden, OFUS & Ungdomsstyrelsen.

Nilsson, 2010, Helhetssyn och långsiktighet – en socioekonomisk analys av de folkhälsopolitiska målen, OFUS & Folkhälsoinstitutet.

Nilsson, 2011, Helhetssyn & långsiktighet – strategier baserade på socioekonomiskt tänkande, SEE & Idéer för Livet/Skandia.

Nilsson, 2011, Är du lönsam lille vän, En socioekonomisk analys av unga, skolmisslyckanden och arbetsmarknaden, SEE.

Nilsson, 2012, Den ojämnliska välfärden i Malmö ur ett socioekonomiskt perspektiv, OFUS & Malmökommissionen.

Nilsson, 2012, Sociala investeringar – från prat till verkstad, OFUS & Idéer för livet.

Nilsson, Svedin & Wadeskog, Ekonomiska effekter i olika former av missbruksbehandling, Stockholms Stad, FoU-byrån & SEE, 1986.

Nilsson & Wadeskog, 1979, SEE & Statens Ungdomsråd, Det blir för dyrt – en studie av missbrukets samhällsekonomiska kostnader.

Nilsson & Wadeskog, 1996, SEE & Nacka kommun, Vårdkedjor, samverkan och ekonomi – fallet stroke och äldre personer.

Nilsson & Wadeskog, 1998, SEE & Södertälje kommun, Vårdkedjor, psykiatireformen och ekonomin – fallet Södertälje.

Nilsson & Wadeskog, 1999, Socialstyrelsen & SEE, Rutger Engström- missbrukare eller psykiskt sjuk.

Nilsson & Wadeskog, 2003, SEE & Landstinget i Dalarna, Carina Persson, en studie av fetmans samhällsekonomiska konsekvenser.

Nilsson & Wadeskog, 2004, Ett socialt investeringsperspektiv, SEE & Socialstyrelsen.

Nilsson & Wadeskog, 2005, Resten av bilden – Socioekonomiska bokslut som en metod att värdera sociala företag, SEE.

Nilsson & Wadeskog, 2006, Det lönar sig – ekonomisk utvärdering av personligt ombud för psykiskt funktionshindrade, Socialstyrelsen & SEE.

Nilsson & Wadeskog, 2006, Bättre träffbild ger högre effektivitet, ekonomisk utvärdering av PO-reformen i Västmanland, Länsstyrelsen i Västmanland & OFUS.

Nilsson & Wadeskog, 2006, Det sociala företaget och samhället – socioekonomiska bokslut för Basta och VägenUt!, NUTEK & SEE.

Nilsson & Wadeskog, 2007, Billigare och bättre – socioekonomiska bokslut för de sociala arbetskooperativen KOS & Briggen, SEE & Europeiska socialfonden.

Nilsson & Wadeskog, 2007, Skräddarsydd rehabilitering – en lönsam historia. Utvärdering av rehabprojektet Gemet i Karlstad, SEE.

Nilsson & Wadeskog, 2008, Utvärdering av rehabprojektet Livlinan i Österåker, SEE.

Nilsson & Wadeskog, 2008, Utvärdering av Metadonprogrammet i Stockholm, SEE & MOB.

Nilsson & Wadeskog, 2008, Utvärdering av Subutexbehandling i kombination med psykoterapi i Stockholm, SEE & MOB.

Nilsson & Wadeskog, 2008, Det är bättre att stämma i bäcken än i ån lönsamheten – att värdera de ekonomiska effekterna av tidiga och samordnade insatser kring barn och unga, SEE & Idéer för livet/Skandia.

Nilsson & Wadeskog, 2008, Handbok i socioekonomiska bokslut, SEE & NUTEK.

Nilsson & Wadeskog, 2008, Den osynliga och diffusa rehabiliteringspotentialen - översiktliga socioekonomiska kalkyler kring effekterna av framgångsrik rehabilitering inom ramen för samordningsförbund, SEE & Statskontoret.

Nilsson & Wadeskog, 2008, Summan av att ge människor en andra chans – en socioekonomisk analys av Lugna Gatans verksamhet, SEE & Fryshuset.

Nilsson & Wadeskog, Focus on the individual, SEE & Idéer för Livet/Skandia, 2009.

Nilsson & Wadeskog, 2009, Utvärdering av skolverkets samverkansprojekt, SEE & Skolverket.

Nilsson & Wadeskog, De deprimerade unga flickorna – ett socioekonomiskt perspektiv, SEE & Idéer för Livet/Skandia, 2010.

Nilsson & Wadeskog, Handbok till en förenklad socioekonomisk analysmodell, SEE & Idéer för Livet/Skandia, 2010

Nilsson & Wadeskog, Gatuvåldets ekonomi, del 1 – individer och förlopp, SEE & Hjärnkraft, 2011.

Nilsson & Wadeskog, Simuleringsmodell kring barns och ungas utanförskap samt dess effekter i vuxenlivet, SEE & SKL, 2011.

Nilsson & Wadeskog, Utanförskapets ekonomiska sociotoper – socioekonomisk analys på stadsdelsnivå, SEE, 2012.

KONTAKTUPPGIFTER

Ingvar Nilsson, Nationalekonom
SEE & OFUS
Telefon: 08-551 520 69, 070-531 94 34
E-post: i.nilsson@seeab.se

Eva Lundmark, KRUT AB
Telefon: 070-537 48 22
E-post: eva.lundmark@krutab.se

En investering för framtiden

EUROPEISKA
UNIONEN
Europeiska
regionala
utvecklingsfonden

 TelgeHovsjö